

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАЎ БССР

№ 5 (916)

Субота, 31 студзеня 1953 года

Цана 50 кап.

Пленум ЦК Компартыі Беларусі

27—29 студзеня адбыўся пленум ЦК Комуністычнай партыі Беларусі.

Пленум абмеркаваў пытанні: аб рабоце Мінскай гарадской партыйнай арганізацыі па вывучэнню рашэнняў XIX з'езда КПСС і працы таварыша Сталіна «Эканамічныя праблемы сацыялізму ў СССР», аб задачах Віцебскага абкома КП Беларусі аб кіраванні падборам, расстаноўкай і выхаваннем кіруючых кадраў у вобласці, аб задачах Компартыі Беларусі па забеспячэнню высокай ураджайнасці сельскагаспадарчых культур у 1953 годзе.

3 дакладам па першым пытанні — аб рабоце Мінскай гарадской партыйнай арганізацыі па вывучэнню рашэнняў XIX з'езда КПСС і працы таварыша Сталіна «Эканамічныя праблемы сацыялізму ў СССР» выступіў сакратар Мінскага гаркома КПБ тав. Саламаха С. Л. У спрэчках па гэтым пы-

танню выказалася 13 таварышаў.

3 дакладам па другому пытанні — справаздача Віцебскага абкома КП Беларусі аб кіраванні падборам, расстаноўкай і выхаваннем кіруючых кадраў у вобласці выступіў сакратар Віцебскага абкома КПБ тав. Прохараў П. І. У абмеркаванні гэтага пытання прынялі ўдзел 13 чалавек.

Па трэцім пытанні — аб задачах Компартыі Беларусі па забеспячэнню высокай ураджайнасці сельскагаспадарчых культур у 1953 годзе з дакладам выступіў сакратар ЦК КПБ тав. Зямінін М. В. У спрэчках па гэтым пытанні выступіла 17 чалавек.

На пленуме з прамовай выступіў сакратар ЦК КПБ тав. Н. С. Патолькаў.

Па абмеркаванні пытаннях пленум ЦК КПБ прыняў па-

Фестываль народных талантаў

25-га студзеня, у дзень адкрыцця выстаўкі народнага выяўленчага мастацтва ў сталіцы Беларусі, пачаўся сапраўды святочны фестываль мастацкіх талантаў нашай рэспублікі. Усё лепшае, што было створана народнымі ўмеўцамі за мінулы год, — больш дзевяцісот экспанатаў — зараз красуецца ва ўсёй свеасабівай і непаўторнай прыгожасці ў залах выстаўкі.

З якім глыбокім і чыстым натхненнем стваралі гэтыя карціны, партрэты, скульптуры, барельефы, кампазіцыі! Не ўсё ў іх адпавядае законам прапорцыі, колеру і прафесійнаму вывучэнню тэмы, але бесспрэчна адно: у змест і формы ўкладзена вялікая душа і думы народа. Пельна не заўважыць тое самае запавяцтва, што народ хоча рукамі сваіх майстроў увабодзіць у мастацкія вобразы. Яго можна ўбачыць як толькі ўваходзіш у выстававую залу, калі погляд спыняецца на велічных партрэтах В. І. Леніна і І. В. Сталіна, на пудоўным табелеце «Сталін — наш сцяг», яра і натхнёна зробленых прозекімі вышывальшчыцамі і ткачыхамі. Гэтыя тры работы з'яўляюцца свеасаблівым зялем усёй выстаўкі, твораў якой прысянупты найглыбейнай любоўю народа да стваральнікаў іх шпачы.

Вобразы Леніна і Сталіна ўвасоблены ў разнастайных жанрах, і кожны твор народнага фантазія сагрэла палымым пачуццём сваёй любові. Вышывальшчыцы, жывапісцы, рэзьнікі, скульптары мабіліравалі ўсё сваё вопыт, усё свае творчыя намаганні, каб выявіць і захаваць кожную рысу дарагіх вобразаў і паказаць іх такімі, якімі яны жывуць у народным уяўленні.

Дыханнем вялікага і прыгожага жыцця вее ў выставачных залах, калі глядзіш на шматлікія творы самадзейных майстроў. Будуюцца Мінска, каласныя гідрэлектрастанцыі, аднаўленне гарадоў, кіно і радыё ў вёсцы, асушка балот, каласная праца і адпачынак — усё, чым жыве сёння народ, што яго хвалюе і да чаго ён імкнецца, можна ўбачыць у творах выстаўкі.

А колькі прынесена сюды шчырай любові народа да сваёй роднай прыроды! Паэтычным пачуццём прасякнуты графічныя замалёўкі пейзажа гомельскага мастака-самавука Акімавіча, акварэльны малюнак відаў роднага Палесся Шэўчыкі, каласныя і гарадскія пейзажы полацкага мастака Маеўскага і многія другія карціны гэтага жанра, якія ў дэталю з'яўляюцца ў цудоўным вобраз сённяшняй Совецкай Беларусі.

Багатая тэматыка выстаўкі, багатая і жанравая разнастайнасць творчага раскрываюць дум народных.

Не ў меншай меры, чым вышыўка і жывапіс, прадстаўлены і такія жанры, як разьба па дрэву, скульптура, інкрустацыя, кераміка. У гэтых жанрах народнае мастацтва дасягнула бадай самых выдатных творчых поспехаў. Нельга праігнаваць мімавазні і ларда, зробленых таленавітымі выхаванцамі Чаускага дэпартаменту, каб не палюбавацца іх тонкай і складанай разьбой, якая вылікае глыбокае аэстэтычнае задавальненне.

Сядзенья выстаўка выявіла сотні новых майстроў народнага мастацтва, і ў гэтым значнай заслуга Дамы народнай творчасці і культурна-адукацыйнага ўстановаў рэспублікі. Наперадзілі рэспубліканскай выстаўкі іх сіламі былі арганізаваны і праведзены раённыя і абласныя выстаўкі, на якіх былі прадстаўлены не сотні, а тысячы экспанатаў самадзейнай мастацкай творчасці.

Але гэта не азначае, што на выстаўках былі прадстаўлены ўсе майстры народнай творчасці рэспублікі. Многія з іх яшчэ выпяваюць у народнай гурцы, а многія сотні, а то і тысячы яшчэ не выяўлены і таму не зайвілі аб сабе. Горш за ўсё па колькасці экспанатаў прадстаўлены на выстаўцы Полацкая, Палеская, Бабруйская і

Баранавіцкая вобласці. Полацкую вобласць, напрыклад, у асноўным прадстаўляе таленавіты мастак Маеўскі. У названых абласцях таленавіты самадзейны мастакоў не менш, чым у другіх, але Дамы народнай творчасці і культурна-адукацыйныя гэтага абласцей не правялі ўставаковай ініцыятывы, каб выявіць таленавітых майстроў. У Дамах народнай творчасці названых абласцей няма нават метадыстаў па вывучэнню мастацтва. Рэспубліканскаму Дому народнай творчасці трэба зрабіць сур'ёзны вывады з практычнай работы адстаючых абласцей дамоў і дапамагчы ім перамагчы вопыт лепшых абласцей Дамы народнай творчасці. Выстаўка дае для гэтага багаты матэрыял. Неабходна ў першую чаргу абсуаціць творчых дасягненні майстроў народнага мастацтва ў спецыяльных метадычных выданнях, дзе лепшыя ткачкі, вышывальшчыцы, рэзьнікі па дрэву, інкрустатары, скульптары раскавалі-б аб сваім творчым вопыце. Вельмі важна, каб у гэтых выданнях прынялі ўдзел прафесійныя мастакі і скульптары, якія змоглі-б наставіць перад самадзейнымі творцамі рад практычных творчых задач. Значнае месца на выстаўцы займаюць вышывы відомых жывапісчых твораў. Многія вышывальшчыцы захапляюцца перамайманнем і не развіваюць свае здольнасці ў самастойных кампазіцыях. А найбольш каштоўнай і пажаданай з'яўляецца імяна арыгінальнае творчасць.

Не толькі асобныя мастакі, а і ўсё Саюз савецкіх мастакоў БССР павінен паспраўднаму і больш сур'ёзна наставіцца да работы выяўленчай самадзейнасці. Гэта работа ў Саюзе мастакоў праводзіцца ад вынаду да вынаду. Інакш яе нельга расцінаць нават хоп-бы на адным таму факту, што праўленне Саюза мастакоў усклала ўсё адказнасць за работу з самадзейнасцю на аднаго мастака. У Саюзах спецыялістаў і кампазітараў вылучаны спецыяльныя камісіі па рабоце з пачынаючымі. Там хоць трэба, але скіруюцца на рады і семінары маладых пісьменнікаў і кампазітараў. У Саюзе-ж мастакоў гэта не практыкуецца.

А між тым пытанне творчага панаўнення найбольш востра стаіць імяна перад Саюзам мастакоў, рост якога за апошні час амаль спыніўся. А на выстаўцы можна ўбачыць дзесяткі імен самадзейных мастакоў, творы якіх набліжаюцца да прафесійнага ўзроўню. Нацюрморты і пейзажы жлобіскага чыгуначніка А. Асавіцкага, напрыклад, зрабілі-б часць любой прафесійнай мастацкай выстаўкі, а ў Саюзе мастакоў аб ім бадай і не ведаюць.

Мала ведае аб таленавітых самавуках і рэспубліканскае мастацкае вучылішча ў Мінску. Набор студэнтаў у вучылішча праводзіцца ў большасці самадзікам.

Наспела жыццёвая неабходнасць арганізацыі пры мастацкім вучылішчы аддзялення прыкладнага мастацтва, якое рыхтавала-б керамікаў, лепшчыкаў, жывапісцаў, рэзьнікаў па дрэву, інкрустацараў. Выстаўка паказала, якая велізарная колькасць народных самародкаў правіла сябе ў гэтых відах прыкладнага мастацтва. Яны маглі-б адзодзіць сваім майстэрствам новыя буднікі, жылыя пэкоі, толькі трэба даць іх талентам практычную накіраванасць!

Незлічоны мастацкія таленты народа. Бурна расце і развіваецца самадзейная творчасць працоўных. Камітэт па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Саюз савецкіх мастакоў БССР, мастацкія вучылішчы рэспублікі, рэспубліканскі і абласны Дамы народнай творчасці павінен перабуаваць сваю работу адваднае задачам максімальнага дапамогі народным талентам. Забеспечыць іх рост, дапамагчы ім выйсці на шырокую дарогу творчасці — адна з важнейшых задач людзей, на якіх партыя ўсклала высокі абавязак — дапамагчы росту народных талантаў.

Мяне цікава, што на выстаўках былі прадстаўлены ўсё майстры народнай творчасці рэспублікі. Многія з іх яшчэ выпяваюць у народнай гурцы, а многія сотні, а то і тысячы яшчэ не выяўлены і таму не зайвілі аб сабе. Горш за ўсё па колькасці экспанатаў прадстаўлены на выстаўцы Полацкая, Палеская, Бабруйская і

Іосіф Вісарыёнавіч СТАЛІН

зарэгістраван кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета

Бязмежная любоў савецкіх людзей да роднага таварыша Сталіна — тварца ўсенароднага шчасця, вялікага зодчага камунізма. Вобраз роднага Сталіна — у сэрцы кожнага працоўнага. Ён таварыша Сталіна было названа першым, калі пачалі вылучаць кандыдатаў у дэпутаты месловых Саветаў. Таварыш Сталін — усенародны кандыдат у дэпутаты.

29 студзеня адбылося паседжанне Акруговай выбарчай камісіі выбарчай акругі № 1 па выбарах у Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў працоўных. Святочна ўпрыгожана зала агітпункта, размешчанага ў бібліятэцы імя В. І. Леніна. Сюды сабраліся прадстаўнікі калектываў прадпрыемстваў, арганізацый і ўстановаў, якія вылучылі таварыша І. В. Сталіна кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета.

Старшыня Акруговай выбарчай камісіі Л. В. Шанкоў адкрыў паседжанне.

— Таварышы, — гаворыць ён, — калектывы прадпрыемстваў і ўстановаў горада Мінска на сваіх перадавыбарчых сходках адзінадушна вылучылі кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета вялікага праўдара і настаўніка народаў таварыша І. В. Сталіна.

Мы атрымалі радасную вестку — Іосіф Вісарыёнавіч Сталін даў згоду балатаравацца ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета па выбарчай акрузе № 1.

Бурнай авалдыі сустракаюць прысутныя гэтыя наведанне. Усе ўстаюць. Раздаюцца прывітальныя воклічы ў чыст таварыша Сталіна.

— Мы бязмежна рады, — прадаўжае тав. Шанкоў, — што нам вышала часць зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты бацьку і друга працоўных, світаноса мору па ўсім свеце, тварца і натхніцеля нашых перамог таварыша Сталіна. (Апладысменты).

Ад калектыва рабочых, інжынераў, тэхнікаў і служачых стаўкабудуўнічага заводу імя Кірава выступіла стаўкаўца фармаўшчыца М. М. Жукава.

— З пачуццём бязмежнай радасці, — гаворыць яна, — сустраў калектыв нашчага заводу вестку аб тым, што таварыш Сталін даў згоду балатаравацца ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета. Нама большага шчасця, чым жыць і працаваць у нашай краіне, дзе пад кіраваннем любі-

май Комуністычнай партыі, нашага роднага бацькі таварыша Сталіна мы, савецкія людзі, будзем камуністычнае грамадства.

Згоду таварыша Сталіна балатаравацца ў дэпутаты гарадскога Савета калектыв нашчага заводу ўспрыняў як вялікі гонар, які абавязвае нас працаваць яшчэ лепш і лепш. У адказ на згоду таварыша Сталіна балатаравацца ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета калектыв заводу ўзяў абавязанства дотэрмінова выканаць праграму перагата квартала. Асабіста я абавязваюся выконваць сваю вытворчую норму па 200 вырабатаў.

Ад імя калектыва заводу я прашу Акруговую выбарчую камісію зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Мінскага гарадскога Савета па першай выбарчай акрузе нашага роднага настаўніка, праўдара і друга Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна.

Слава вялікаму Сталіну! (Бурныя апладысменты).

Выступіла стаханавец-экскаватарчык трэста «Белдзяржстанбауд» А. М. Смалянекі. Ён гаворыць:

— Сёння ў нас вялікі і ўрачысты дзень. Вестка аб згодзе таварыша Сталіна балатаравацца ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета выклікала найвялікшую радасць у працоўных нашага горада. Мнохачца выказаць нашу ўдзячнасць вялікаму праўдара за аказаную нам чыст і давер'е. (Апладысменты).

Самое лепшае ў нашым жыцці звязана са светлым імен таварыша Сталіна. На прыкладзе роднага Мінска мы бачым пастананні камуністычнай партыі, Совецкага ўрада, асабіста таварыша Сталіна аб працоўных нашай рэспублікі.

Згоду таварыша Сталіна балатаравацца ў дэпутаты Мінскага гарадскога Савета выклікала новы працоўны ўдзім сярод рабочых нашага трэста. Наш калектыв прымае ўсё бліжэй да таго, каб дотэрмінова выканаць план 1953 года.

З прыняццям прамовай выступіла камсамолка А. П. Дземчанкава.

Акруговымі выбарчымі камісіямі па выбарах у Мінскі гарадскі Савет дэпутатаў працоўных зарэгістраваны кандыдатамі ў дэпутаты горадскога таварышы Г. М. МАЛЕНКО, Л. П. БЕРЫЯ, К. Е. ВАРШЫЛАЎ, П. К. ПАНАМАРЭНКА, Н. С. ПАТОЛЧАЎ, А. Я. КЛЯШЧОЎ, В. І. КАЗЛОЎ.

Наша рэста

П. КАВАЛЕЎ

параўнанні з 1951 годам на 2 мільёны 765 тысяч гектараў.

Пасевы найбольш каштоўнай культуры — пшаніцы — пашыраны на 3 мільёны 320 тысяч гектараў.

Валавы ўраджай збожжа ў мінулым годзе ў краіне склаў 8 мільярдаў пудоў.

Гэта асноўныя пазытывы росту сельскай гаспадаркі краіны, якія атрыманы ў выніку далейшай механізацыі сельскай гаспадаркі.

У мінулым годзе сельская гаспадарка краіны атрымала 131 тысяч трактараў, 41 тысяч камбайнаў, 57 тысяч грузавых аўтамабіляў і звыш дух мільёнаў розных іншых машын і прылад.

МТС выканалі за год тры чвэрці асноўных паліваў работ у калгасах. Механізацыя — трактары, камбайны, механізацыя — становіцца цэнтральнай фігурай нашай вёскі. Гэты новы чалавек павінен заняць дастойнае месца і ў нашай літаратуры.

Але намі, пісьменнікамі, усё яшчэ вельмі слаба паказваецца напружаная творчая праца сельскіх механізатараў.

Чым далей чытаеш Наведанне, тым усё больш зачэтваешся ім, як цікавай кнігай. Факты і лічы абуджаюць думку. Вось паказваецца рост перавозак чыгуначнага, воднага і аўтамабільнага транспарту, рост капітальнага будаўніцтва, таваравароту, культуры будаўніцтва, аховы здароўя і ўпарадкавання гарадоў, рост нацыянальнага даходу і даходаў насельніцтва.

І ўсё гэта — рост.

Аб'ём капітальнага будаўніцтва ў 1952 годзе склаў 111 працэнтаў у адносінах да 1951 года. На працягу 1952 года было здадана ў эксплуатацыю 27 мільянаў квадратных метраў жылой плошчы. У сельскай мастакоў пабудавана 370 тысяч жылых дамоў.

Нам Мінск разгортае свае новыя кварталы і сёмеры, вуліцы і плошчы. Гэта — пазытывы кампартыі і ўрада аб народзе, яго добрабыце, які паказчык росту будаўніцтва ва ўсёй краіне.

Вялікай усенароднай годрасцю з'яўляецца тое, што ў 1952 годзе паспяхова выкананы планы будаўніцтва буйнейшых гідрэлектрастанцый і арашальных сістэм на Волзе, Доне, Дняпры і Аму-Дар'і.

Гараць агні першыя вялікія будоўляў камунізма — Волга-Данскага суднаходнага канала імя В. І. Леніна. Шуміць маладыя агні ў сталовых і дасягавых раёнах краіны. Ажыццяўляецца вялікі план ператварэння прыроды. Хутка разгорнуцца грандыёзныя работы па асушэнню Палесся.

Імяне наперад жыццё маладога, неадольнага. Багаче савецкай зямлі і яе чалавек-працоўнік.

Асноўным паказчыкам павелічэння грамадскага багацця і ўздыму добрабыту савецкага народа з'яўляецца бесперапынны рост нацыянальнага даходу, які з'яўляецца здыткам працоўных. За перыяд з 1940 па 1951 год нацыянальны даход СССР вырас на 83 працэнты. У 1952 годзе ён вырас у параўнанні з 1951 годам на 11 працэнтаў.

Такія вышкі нашага росту за 1952 год.

Наведанне — дакумент — вялікае міжнароднага значэння. Хай чытаюць яго людзі ўсяго свету і бацькі, як мы расцем, як мы ідзем вернай дарогай у камунізм. Хай ён натхняе ўсё сумленнае людзей свету, людзей усіх пляменаў і вончы на барацьбу за мір на зямлі, за сваю неадольнасць, за сваю ўсё краіны, супраць імперыялістаў — надпалішчыкаў новай вайны.

Савецкія людзі, чытаючы ў гэтыя дні Наведанне, рыхтуюцца да выбараў у месловы Саветы дэпутатаў працоўных. Лічы і весткі, дарагі сэрцу кожнага, будучы на вухах у агітатараў і прапагандыстаў. Яны запалюць у сэрцы кожнага савецкага чалавека. І нашы людзі прыдуць да выбараў з новымі энтузіязамі, бо ім, выхаваным партыяй Леніна — Сталіна, не ўдасца засакайвацца на дасягнутым.

Мы-ж, творчыя работнікі, рыхтуем за раз да дэталю беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве. Нас радуюць поспехі нашай любімай Радзімы. Але яны, гэтыя агульныя поспехі, нас і абавязваюць быць на ўзроўні патрабаванай часу, практычна, творча, справамі адказаць на клонаты партыі, на тое высокае давер'е, якое аказвае нам народ.

Мы жывем у 1953 годзе. Наперадзе ў нас многа працы — радаснай і натхнёнай. Крыніца гэтага натхнення — у вялікай мудрасці славян і роднай Комуністычнай партыі, якую выхавалі вялікі Сталін.

За тыдзень У сельскім клубе

Ярка свеціцца агні ў Каганцінаўскім сельскім клубе Свірскага раёна. Слыць ахвоча прыходзіць каласцішкі, каб паслухаць гутарку, даклад, атрымаць адказ на хвалючае пытанне.

Асабліва ажывілася работа клуба ў дні падрыхтоўкі да выбараў у месловы Саветы. Члены лектарскай групы пачаўнікі: А. Дабжкін, Е. Пабедзіцкая, Н. Гарнак, І. Ляўко і другія сістэматычна выступаюць перад выбарчыкамі з дакладамі і лекцыямі.

Вялікую работу праводзіць актыв клубу па прапагандае рашэнняў XIX з'езда Комуністычнай партыі Савецкага Саюза. Прыгожа аформлены фотамантэж «Сталінскі выніковы план развіцця СССР на 1951—1955 гг.». Створаны тры гурты па вывучэнню рашэнняў XIX з'езда партыі. Агібрыгата сістэматычна наладжвае канцэрты.

В. БЫЧОК, інспектар Свірскага раёнага аддзела культасветработы.

Канцэрты для выбарчыкаў

Па выбарчых участках Мінска выступае агітбрыгада Беларускага дзяржаўнага тэатральнага інстытута.

На выбарчым участку № 1 Ленінскага раёна пасля сываздаданага даклада дэпутата райсовета тав. Пушкарэвіча агітбрыгадай разам з актормі флармоніі быў наладжаны канцэрт. Выбарчыкам паказаны некалькі спячынчых урваўкаў з твораў «На прасторах жыцця» Я. Коласа, «Нагібель вайны» З. Самуілавіча, «Спадарожнікі» В. Паловай, прачытаны вершы беларускіх пісьменнікаў. Канцэрт быў добра сустрэты выбарчыкамі.

Студэнты правядуць стакаметровыя лыжныя агітпрабегі, у час якога выбарчыкам сельскай месцовасці будзь прачытаны даклады, прачтеныя гутаркі і канцэрты.

С. ПЯТРОВІЧ, студэнт Беларускага дзяржаўнага тэатральнага інстытута.

Шэфства тэатра

Калектыву Мінскага абласнога драматычнага тэатра імя Янкі Купалы ў чыст выбараў у месловы Саветы ўзяў шэфства над Целяханскім раёнам па абслугоўванню насельніцтва спектаклямі і канцэртамі.

У раённым Доме культуры тэатр паставіў спектаклі «Чыст сям'я», «Таня» і «Беспасажніца».

Актары дапамагаюць удзельнікам драматычнага гуртка раёнага Дома культуры ў пастаўцы спектакляў.

А. АЛЯКСАНДРАЎ, загадчык Целяханскага раёнага аддзела культасветработы.

Выступленне хора

Многалюдна было 25 студзеня ў глыбальнай зале клуба імя Каганціна. Тут перад выбарчыкамі з шэфскай канцэртнай выступіў Беларуска дзяржаўны хор (мастацкі кіраўнік народны артыст БССР П. Шырма).

Канцэрт пачаўся «Песняй аб Сталіне» кампазітара Мурадэлі. Былі выкананы песні савецкіх кампазітараў, сярод іх — «Мір адзіны!» Яфімава, «Радзіма» Новікава і іншыя, а таксама рускія, беларускія і украінскія народныя песні.

Шэфскі канцэрт прайшоў з вялікім поспехам.

Сустрэча з пісьменнікамі

Адбылася сустрэча беларускіх пісьменнікаў з выбарчыкамі — работнікамі мінскага гарадскіх электрасетак «Беларусэнерга». На вечары выступілі пісьменнікі Аляксандр Міронаў і Алякс Астапенка, якія прачыталі свае творы.

У Палаты піанераў перад выбарчыкамі Ленінскага раёна выступілі дэла сустрэты прысутнымі лаўрат Сталінскай прэміі Максім Тарн, паэты Кастусь Вірэнка, Мікола Гамалюк, пісьменнікі Алякс Кучар.

Цікавай была сустрэча пісьменнікаў з работнікамі грамадзянскага аэрапарта. З чытаннем сваіх твораў тут выступілі паэты Аляксей Астрышка, Антон Вяленіч, пісьменнік Усевалад Кручанка.

Плакаты да выбараў

«22-га лютага — дзень выбараў у месловы Саветы дэпутатаў працоўных Беларусі. Усе на выбары!» — так называецца малюнічы плакат, выпушчаны Дзяржаўным выдавцтвам БССР. Плакат выдзены на беларускай мове. Тыраж 20 тысяч экзэмпляраў.

Спектаклі тэатра імя Якуба Коласа ў Мінску

У Мінск прыехаў калектыв Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. Учора ў Акруговым Доме афіцэраў пачаліся гасотры тэатра.

Быў паказаны спектакль «Ворагі» М. Горькага ў пастаўцы заслужанага артыста РСФСР І. Раўскага. Мастацкае афармленне заслужанага дзеяча мастацтва РСФСР В. Рудзіна.

У галоўных ролях выступілі народныя артысты рэспублікі А. Ільніскі, Ц. Сяргейчык, М. Звездачоў, А. Шылег, заслужаны ар-

тысты БССР А. Трус, М. Бялінская, Е. Радзюльска, Н. Глебаўская, Ф. Шымак, С. Скальскі і другія.

На працягу д

Рэспубліканская выстаўка народнай творчасці

Росквіт талентаў

На рэспубліканскай выстаўцы майстроў народнага мастацтва, прысвечанай дэкадзе беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве, прадстаўлена каля тысячы самых разнастайных твораў. Сярод іх — жывапіс, скульптура, графіка, ткацтва, вышыўка, разьба па дрэву, кераміка.

Генію прагрэсіўнага чалавечтва І. В. Сталіну прысвечана лепшая праца ткачых-калгасніц з Гродзенскай вобласці С. Лялюкевіч, М. Лялюкевіч і М. Рыбачок — габелен «Сталін — наш сьпіт», вытканыя па эскізу мастакоў І. Давідовіча і Д. Паракіні.

Габелен можна аднесці да лепшых узорў беларускага мастацтва пасляваенных гадоў. У ім спалучаюцца багатыя народныя традыцыі з глыбокім зместам. Вопыт мастакоў-жывапісцаў, аб'яднаны мастацтвам ткачых, стварыў поспех габелена.

Можна было-б дасягнуць значна большага поспеху, калі-б мастакі давалі свой рабочы эскі да гранічнай дасканаласці, скампанаваны ўсе элементы кампазіцыі ў выразным строгім малюнку. Шкада, што фігура калгасніцы на першым плане прамаліравана, асабліва яе белая сукенка, твар; не знойдзены прапарцыі ў фігуры работніцы. Наогул першы план габелена менш выразны. Аб'ёмнае вырашэнне цэнтру і плоская геаметрычная арнаментыка парушаюць дэкаратывную паласнасць габелена.

Вопыт супрацоўніцтва мастакоў з майстрамі-ткачыхамі павінен быць усёбакова вывучаны як самімі майстрамі, так і кіраўнікамі-металістамі Дамоў народнай творчасці, каб забяспечыць лічы больш высокую культуру ткацтва.

Сярод работ ткачых вылікае асаблівае значэнне твораў гродзенскай калгасніцы А. Трушкінай. З пачуццямі тонкага густу на суровай ільнянай аснове багавуным утварам выкананы арнаментальны ўзор.

Значна месца на выстаўцы займае вышыўка габеленаў. Лепшыя з гэтых работ — партрэты правадыроў В. І. Леніна і І. В. Сталіна. Мастацтвам выканання вылучаецца партрэт В. І. Леніна, зроблены Н. Мацюшчанка разам з Р. Драгілевай, А. Пратасенка, Е. Скітавай і С. Ціговай. Відомая жывапісца работніца Васільева ўяла перададзена вопытнымі майстрамі прадамова мастацкай габелены. На цёмна-рысавым фоне са сталом — правадыр у час працы. Выразна і пластычна выяўлена форма галавы, прамаліраваны складкі жакета. Усё тут дакладна прадумана.

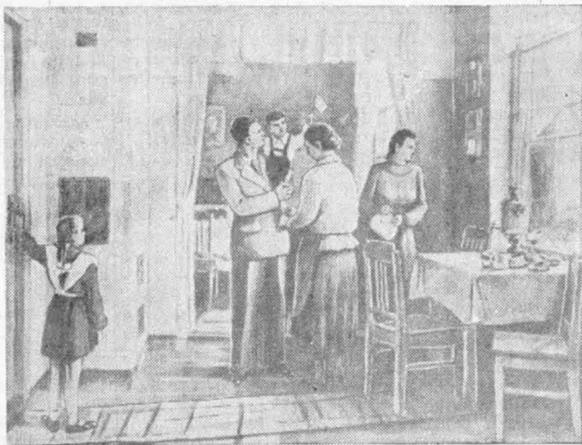
Студэнтка Н. Клячко па-майстарску вышыла кампазіцыю «І. В. Сталін у Туруханскай сьцяжы». Тое, што здымае зрабіць рука мастака фарбай, зроблена піткамі. Кампазіцыя робіць моцнае ўражанне, у ёй ёсць ачужчэнне сібірскай прыроды, умела наддана фігура правадыра сярод маўлявай прыроды. Невялічка карцінка, а змест яе глыбокі. На яе хочацца доўга глядзець, яна нараджае глыбокія думкі.

Ласканада валодае тэхнікай вышывання глядзю хатня гаспадыня з Гродна В. Пег-

рык. Партрэт Н. Гоголя ў яе выкананні выдатна вылучаецца сярод іншых работ выстаўкі падабенствам з арыгіналам.

Добрая тэхніка характэрна і для работ хатняй гаспадыні Н. Грынько, якая вышыла сюжэтную кампазіцыю па відомай варсцэ мастака Ф. Рапцінікана «За мір».

На выстаўцы — значная колькасць работ, якія сродкамі вышывання ўзнаўляюць знаёмыя творы выдатных савецкіх мастакоў. Добрую палавіну ўсіх прадстаўленых на выстаўцы кампазіцый складаюць напюрморты, пераняты з вядомых жывапісных твораў і нават нізкапробных адрытак. Невядома, як да гэтага ставіцца работніца Дамоў народнай творчасці і самі майстры, але, на нашу думку, гэта з'ява неадарова. Дубліраваць чужыя вобразы,

На першамайскія свята. Жывапіс твор работніцы Н. Гродзіцкава (г. Віцебск).

цікаваасно. Яе змест даходзіць і перакрывае.

Матывамі для работ майстроў служыць наша багатая рэчаіснасць. Мастакі выкарыстоўваюць розныя віды скульптуры: — круглыя кампазіцыі, барэльефы, гарэльефы. Усе яны выкананы ўдумліва і праціўлена. Партрэты В. І. Леніна, І. В. Сталіна, М. Горькага і Я. Купала вельмі ўдала выяўлены работчыкам Г. Гобелевым тэхнікай інтарсці. Цікавыя работы выхаванцаў Чаускага дзіцячага дома «Голуб і партрэт», «Ваза багача», барэльефы і партрэты.

Калектыву Магілёўскага дзіцячага дома № 6 прадставіў інкруставаны з кавалачкаў дрэва сталом. Хоць новага ў гэтай тэхніцы і не многа, затое прафесійнага вышукі і майстэрства багата. Калектыву майстроў дзіцячага дома можа выкапаць любую складаную работу па дрэву.

Майстэрствам выканання вылучаецца скульптурная група «Найданак на Куліковым полі» — работчыца з Давыд-Гарадка Пінскай вобласці К. Казелкі. Шмат гумару і неспасаданасці ў работах А. Шахновіча «Надальшчыкі вайны» і «Уол-стрытэйскі рыбак».

Творчы калектыву майстроў — рэзчыкаў па дрэву заслужыла таго, каб з ім была наладжана сістэматычная вучоба, прафесійная кансультацыя.

Па колькасці эканіраваных твораў значнае месца займае жывапіс. Найбольш закончаным творам у гэтым жанры можна назваць карціну Н. Гродзіцкава «На першамайскія свята». На думцы і каларызму вырашэнню яна вельмі ўдала.

Але многім мастакам трэба больш патрабавальна ставіцца да малюнка і выяўленчых форм пачуцця. З гэтай прычыны ў адрозненне ад большасці мастакоў, якія спрабуюць працаваць над сюжэтнай карцінай, і асабліва партрэтамі. Напрыклад, у карціне выхаванца з Магілёўскай вобласці А. Цыбулькіна «Вечар на калгасным полі» ёсць прадуманы сюжэт. З вострым паказаным вяртарам і полі ў час жыцця. Станіць камбайны, іх варты стары калгаснік, сядзячы каля агню. Вялікі дыск месяца ўзняўся над шырокай нівай. Усё проста, без асаблівых пратэзіў і не зніжэння ўражанне, які ў карціне слаба прамаліраваны камбайны і фігура калгасніцы, без грунту накладзены фарбы.

З большым майстэрствам выкананы акварэлі Э. Маеўскага, замалеўкі П. Уласевіча «Галава дзятчынны», пейзажы А. Асавіцкага і напюрморты І. Рудчыка.

Есць на выстаўцы вялікая колькасць цікавых па думцы і слабах па выкананні карцін, а таксама прац іншых відуў мастацтва, у якіх альбо адсутнічае думка і форма, альбо пераняты яны з розных фотаздымкаў і рэпрадукцый.

Выстаўка паказвае лепшыя бакі і недахопы народнай творчасці рэспублікі. Але яна адно: майстры народнай творчасці прыходзяць да дэкады з вялікімі творчымі поспехамі.

І. АХРЭМЧЫК, народны мастак БССР, П. ГЕРАСІМОВІЧ.

Свету — мір. Разьба па дрэву калгасніцы С. Быка (каляса «Парыжская Комуна», Гродзенская вобласць).

Натхнёнае мастацтва

Тое, што я ўбачыў на выстаўцы беларускага народнага мастацтва, габеленаў і ўсхвалявала. Выстаўка — жывое асяроддзе аб жыцці і барацьбе беларускага народа, аб шчасці творчай працы будаўнікоў коммунізма.

Хочацца, у першую чаргу, адзначыць габеленны партрэт гродзенскай ткачых «Сталін — наш сьпіт». Габелен вышываецца габлінай ідэйнага зместу, у ім знайшла сваё ўвасабленне сённяшні дзень беларускага народа, яго натхнёнае творчае праца, бязмежная любоў і адданасць вялікаму правадыру. Мастацтва гродзенскіх ткачых вылікае захваленне. Гэта — адзін з найлепшых узорў народнага мастацтва.

Наогул работы вышывальшчыц, прадстаўленыя на выстаўцы, вельмі цікавыя.

Спадабалілі мяне работы рэзчыкаў па дрэву, а таксама мазаіка. Выдатныя творы зроблены рукамі дзяцей: ваза «Слава генералнаму Савецкай Арміі, вызваліцельніцы Беларусі» — работа выхаванцаў Чаускага дзіцячага дома і мазаічны стол, зроблены выхаванцамі Магілёўскага дзіцячага дома № 6. Гэтыя работы юных мастакоў асабліва хваляюць і радуць.

Па майстэрству выканання сярод твораў жывапісу мяне асабліва спадабалі напюрморты работніцы Асавіцкага. У іх відаць сталае валоданне формай і ўменне ствараць каларыт.

Добрая і па зместу і па выкананню карціны служачай Сенкевіч — «Сталін і Орданікідзе ў штабе РВС Зах. фронту 1919 г.», работца Харкевіча «Мантаж пэжа», служачай Дамарад «Ускладанне вянкоў», Рудчыка «Партызаны чакаюць самалёт».

М. ШАКУН, ваеннаслужачы.

Вялікая ўдзячнасць

Праходзячы па залах выстаўкі, нібы чытаеш натхнёную кнігу аб светлай радасці нашага жыцця.

Самыя разнастайныя ўзоры народнага выяўленчага мастацтва, што прадстаўлены тут, адзначаны агучай вельмі гэтай рысай. Гэта рыса — высокая ідэйнасць, сацыялістычны змест народнай творчасці.

Уздзі хоць-бы адзін з найлепшых раздзелаў выстаўкі — мастацкае вышыванне і ткацтва. Вялікі складанасць традыцыйнага гэтага глыбока народнага мастацтва, і ў мінулыя мы ведаем німаля выдатных узорў яго, створаных рукамі вышывальшчыц і ткачых. Цікавай была доля гэтых твораў. Прыгадзюча поўныя суму словы М. Багдановіча пра слукціх ткачых.

Абапіраючыся на традыцыі народнай творчасці, нашы майстры сродкамі свайго мастацтва падаюць жыцця карціны жыцця савецкага народа.

Цэнтральнае месца ў работах вышывальшчыц займаюць вобразы вялікіх правадыроў савецкага народа Леніна і Сталіна. З якой любоўю выкананы гэтыя партрэты, колькі клопатлівага старання і майстэрскага ўмельства ўкладзена ў іх! Бязмежная любоў і адданасць савецкага народа нашай Комуністычнай партыі і роднаму Сталіну знайшла сваё яркае адлюстраванне ў гэтых творах.

Сярод многіх добрых твораў — найлепшы, безумоўна, габелен «Сталін — наш сьпіт», зроблены рукамі гродзенскіх ткачых.

Як жывы, глядзюць бясмертны Ілліч з партрэта, зробленага групай мінскіх вышывальшчыц над кіраўніцтвам Н. А. Ма-

цюшчанка. Выдатна зроблены партрэты знатных людзей і герояў, у прыватнасці, партрэт Зой Касмадзеўскай, вышываны рэпрадукцыяй з карцін вядомых мастакоў і многае іншае — усёго не пералічыць.

З асаблівым захваленнем глядзела я на малюнк, карціны, вырабы з дрэва, створаныя рукамі дзяцей. Здзіўляе габлінай зместу і тонкаму майстэрству выканання ў творах юных мастакоў. Цудоўная ваза з дрэва і мазаічны стол работы выхаванцаў дзіцячых дамоў. Гэтыя дзеці, боькі якіх загнілі ў час Вялікай Айчыннай вайны, не сталі сіратамі — яны знайшлі родны дом, ім адкрыты шырокі шлях у мастацтва. Сэрца поўніцца радасцю і гордасцю за гэтых малых талентаў, за тое, што яны нарадзіліся над сонцам нашай краіны. Няма сумнення, што многія з гэтых дзяцей стануць сапраўднымі майстрамі.

Глядзім на ўсё гэта і думаем: якія невывяржаны творчы сілы жывуць у народзе і якія бязмежныя магчымасці адкрывае гэтым сілам наш савецкі лад!

Незабўнае ўражанне пакідае выстаўка народнай творчасці.

Нам, людзям старэйшага пакалення, што не з кнігі ведаюць, што бачылі самі, як гінулі ў мінулыя ў вайнах сацыялінага і нацыянальнага прыгноў народныя таленты, асабліва радасна праісці па залах гэтай цудоўнай выстаўкі.

Ідзеш па залах — і ў сэрцы самі сабой гучаць словы гарачай удзячнасці нашай партыі, роднаму таварышу Сталіну.

Уладзіслава ЛУЦЭВІЧ, дырэктар музея Які Купала.

Майстэрства вышывальшчыц

Вышыванне глядзю дае вышывальшчыцы вялікія магчымасці ў перадачы формы, аб'ёму, фактуры прадметаў, тонкіх адценняў колеру. Гэта найбольш цікавы і складаны від мастацкай вышыўкі.

У валодванні майстэрствам вышывальшчыцы трэба ісці паступова, ад простых малюнкаў да больш складаных. Першы этап работы — вышыванне раслін, кветак. Я вышыла ў свой час каля 17 відуў кветак. Гэта дапамагло мне знаходзіць аднаведны каларыт. На выстаўцы прадстаўлены дзве мае работы такога плана.

Найбольш складанае ў рабоце вышывальшчыцы — стварэнне вобразаў людзей. Над гэтым я працую параўнальна надаўна.

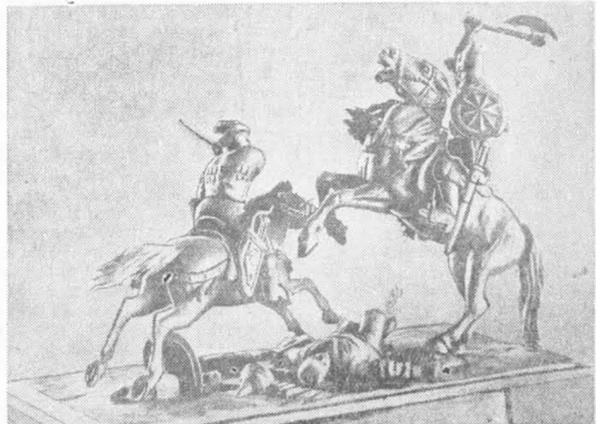
Самай цікавай з работ наша гуртка, паказаных на выстаўцы, з'яўляецца партрэт Вадзіміра Ілліча Леніна, вышыты мною разам з маймі вучаніцамі Драгілевай, Пратасенка, Ціговай, Скітавай.

З вялікім натхненнем працавалі мы над вобразам геніяльнага правадыра, імкнучыся з гранічнай праўдзівасцю і

выразнасцю перадаць дарагія рысы. Цікаваць гэтай работы яшчэ і ў тым, што мы выкарысталі ў ёй новы для нас, вельмі складаны прыём. Да апошняга часу яны або пад ваймамі. А гэта першая наша работа, дзе нітка накладвалася на анатамічных мускулах. Такі прыём дазваляў больш выразна і ярка ствараць вобраз. Мне здаецца, што з адказнай і дзякавай задачай, якая стаяла перад намі, мы справіліся.

Работа над партрэтамі В. І. Леніна паказала, якія багатыя выяўленчыя магчымасці закладзены ў мастацкім вышыванні. Тое, што нашы работы прадстаўлены на выстаўцы, сярод раду выдатных узорў народнага мастацтва, — вялікая чысць. Гэта абавязвае нас яшчэ з большай адказнасцю і натхненнем працаваць над удасканаленнем свайго майстэрства.

Н. А. МАЦЮШЧАНКА, кіраўніца гуртка мастацкага вышывання пры Мінскім Доме народнай творчасці.

Паяднык на Куліковым полі. Разьба па дрэву работніцы К. Казелкі (Давыд-Гарадок, Пінскай вобласць).

Таленавіты рэзчык па дрэву

Разьба па дрэву мастака-самавучкі Уладзіміра Іосіфавіча Мацюка заслужыла высокую ацэнку грамадскасці. Яго работы «Герб БССР», «На прыбле», «На сенажаци» захоўваюцца ў Ленінградскім этнаграфічным музеі. «Нацлет», «З данісненнем», «Па-стух-сувайзет» і «Тры пакаленні ў барацьбе» па Радзіму» знаходзяцца ў Маскве, у музеі народнай творчасці. Работа «Перамагі ў вайне, пераможам і ў працы» захоўваецца ў музеі падарункаў І. В. Сталіну.

Новыя карціны «Жывёлавод» і «Гарачы дзень», якія прысвечаны калгаснаму жыццю, дамастравуюцца на рэспубліканскай выстаўцы народнага мастацтва.

Гэта — даўка не поўны пералік работ мастака-самавучкі.

Хочацца працаваць, ствараць, шукаць, калі табы і твай ірацір шкваліца народ, — гаворыць Уладзімір Мацюк. — Хочацца ўсю душу ўкладзі ў любімую справу.

Уладзімір Іосіфавіч раскавае аб сваім жыцці.

... Сын селяніна-бедняка з вёскі Гірыні Юравіцкага сельсавета Дзяткаўскага раёна, ён з малых год заняў паднявольнае жыццё. Ён бачыў пакуты сялян, якія працавалі на панскіх палях. Усё гэта хацелася яму адлюстраванне на карціне, намаля-

ваць. І ён малюваў. Спірына на палатне, пасля, крмы па пазней, ён бірацца за разьбу па дрэву.

Мы перагортваем тоўсты альбом з фотаздымкамі работ Мацюка. Карціна «З данісненнем» прысвечана партызанскаму жыццю. Па раце ў людзі пільна жагнаны. На ўсхваляванаму, рашучаму твару партызанкі вельмі, што яна смяшэна ў атрац і ніякі вяртання данісненнем. Другую работу па дрэву на тэму партызанскага жыцця мастак назваў «Тры пакаленні ў барацьбе па Радзіму». Унук, яго бацька і дед стаяць на ўскраіне лесу пад развілістым дубам. Гэта партызанская сям'я. Унук паказана кудысьці ўдала рукою. Тулы-ж глядзюць боька і дед, можна срыскаваць аўтамат, каб адмоціць гітлераўскім душамукам за гора і ўдзі пад народам.

Цікавая работа У. А. Мацюка «Свету — мір». Рускі, негр і кітаец стаяць побач, пачыч ка яліну, і над імі гора ўзвышаецца неперажыты над Леніна — Сталіна.

Зараз мастак працуе над кампазіцыяй «На салачках», у якой будзе паказаны адпачынак школьнікаў у зімовы перыяд.

В. ШЫМУК.

Па залах выстаўкі

Група дзятчыннак у фарменных сукенках моўчкі стаяць перад барэльефамі Леніна і Сталіна.

У жывых, ясных вачах дзятчыннак — захваленне.

Над барэльефамі этыкетка: «Чаускі дзіцячы дом. Калектывная праца. Разьба па дрэву».

Становіцца зразумелым захваленне дзятчыннак. Адна са школьніц, баявая, з блакітнымі вачыма, гаворыць сваім сяброўкам:

— Давайце і мы вышнем шпокам на палатне партрэт таварыша Сталіна!

— А ты ўмееш вышываць?

— Не. А мы арганізуем гурток. Будзем вучыцца.

Выпадкова падслухана размова. Але першы, што дзятчынкі арганізуюць свой гурток, вышыюць да наступнай выстаўкі партрэт самага блізкага, гарача любімага друга дзяцей таварыша Сталіна.

Радуе бесперапынны рост майстроў народнай творчасці.

Спрадзеху жыць слава народных умельцаў. У тонкіх узорах вышываць, у малюнках габеленах, у цудоўных малюнках мазаік, у сюжэтах драўляных скульптур адлюстравалася жыццё народа. На іх можна прасачыць, як выношвалася і месцілася мара аб свабодным і шчаслівым жыцці.

І вось гэтая мара расквітнела.

Падлогу прастойваць наведвальнікі вы-

шывае тэму героямі рускага народа ў скульптурах Юрыя Далгарукага, Аляксандра Неўскага, Аляксандра Суворана, у вялікай кампазіцыі «Найданак на Куліковым полі».

... Каля партрэта Кім Ір Сена, які памстацку вышыла каларытым шпокам хатня гаспадыня з Гродна З. Нікольскай, стаяць афіцэр у форме лётчыка. Просты, разумны твар. Добры, ледзь прыжмураны вочы. Капітан Пётр Зянкевіч родам з Палаткай вобласці. Набыўшы дома і вяртаецца з адначынку ў чысць. Убачыўшы каля вакала аб'яву аб выстаўцы народнай творчасці, ён вырашыў да адыходу поезда яе наведаць.

— Сам некалі захлапаўся разьбой па дрэву, — тлумачыць ён. — Гляджу зараз

на ўсю гэтую прыгажосць, выстаўленую ў залах, і думаю: малайцы землякі! Ганаруся. Да чаго яна раскрываецца! Вось у гэтых работах душа народная... Шырокая, вольная, чужая і... — капітан пашукаў слова, — смяваючая!

Госць адыходзіць да наступнага экспаната. Уважліва разглядае разьбу па дрэву, жывапісныя работы народных мастакоў-жывапісцаў, вышыўкі...

— Усё? — пытае ён, праішоўшы апошнюю залу.

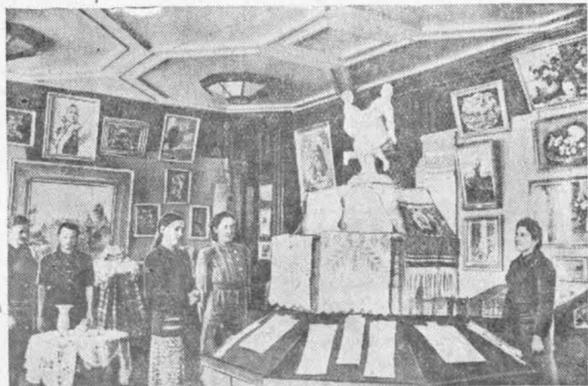
Супрацоўніца выстаўкі ўсміхаецца:

— Хіба мала?

— Не, што вы... Так цікава, што хочацца, каб яшчэ болей было гэтых цудоўных твораў.

Наведвальнік прысважваецца да круглага стала, адкрывае тоўсты сшытак у чырвонай вокладцы. Выстаўка акрылася зусім новай, але ў кнізе волгукаў ужо домыць многа запісаў. Вось адзін з першых. Група работчых Мінскага трактарнага заводу, якая наведвала выстаўку, дэаціца сваімі ўражанямі. Волгук заканчваецца гарачым пажаданнем народным майстрам мастацтва яшчэ большых поспехаў у будучыню, каб зусім свежы зехаў. Пшыц гэці сталіцы — артысты маскоўскага чыгуначнага ансамбля песні і танца: «Дарагія сябры беларусы! Талант вазнага народа бясспрачна знойдзе волгук у нашай гэспінай сталіцы. Мы ганарымся, што жывем з вамі ў адной дружнай і таленавітай сям'і савецкіх народаў. Шчаслівага і радаснага шляху вам у нашу Маскву!».

П. ВАСІЛЕЎСКІ.

У адной з залаў выстаўкі. Фота А. Дзігалава і В. Лупеці.

Аб дзейнасці паэтычнага слова

Наш чытач, які любіць паэзію, цэніць тую кнігу вершаў, а якой не хочацца расставіцца, у якую не адзі раз заглядваецца пасля прачытання. Пра што-ж гэта дэманстрацыя чытача ў новай, добрай кнізе вершаў? Мушці пра тое, пра што самому хацелася сказаць пры пэўным настроі і моманце, пра лешта новае, назіральнае аб людзях, іх працы, думках і пачуццях, прычытаць такія словы, ад якіх мацней б'ецца сэрца і дужаюць рукі ў рабоце. Кніга вершаў шмат аб чым павінна гаварыць сэрцу і розуму. І як-бы ён рэалізаваў у аспэктаў — канчатковую, правільную ацэнку ёй даць нашы патрабавальныя чытачы. Іх крытыка і ацэнка кожнай кнігі бачна ў бібліяграфічных фармулах, чыстых, або спарожаных татам карыстання кнігай. Даручы сказаць тут, што аўтарам карысна будзе дэманстрацыя ў бібліяграфіі аб актыўнасці ўдзялення іх кнігі на чытачоў.

Чытаючы кнігу вершаў Анатоля Астрэйкі «Зямля мая», часта і думаеш і ратуешся, удзяляючыся ў надзеі і па-новаму разам з аўтарам успрымаеш дэталю невядомае. Але няродка і лагусяна на паэту, калі натрапіш на павярхоўныя, інертныя, без паэтычнага бліску вершы, вершы — паўторы самога сябе і раней сказанага другімі паэтамі. З пажасцю пераадоляеш іх, маючы надзею, што далей зноў будзе паэзія.

Так чытаецца кніга намерам у чырыста старонак. Яна аб'ядноўвае мпогае з таго, што створана паэтам за дваццаць год літаратурнай працы. Можна было-б сказаць, што гэта кніга выбраных твораў, а яна і павінна была стаць такой, каб пры складанні захоўвалася большае строгасць. З сапраўдным націўнем, дзейсным вершам, такіх, як «Словы аб Сталіне», «Незвычайны пашах», «Свенен», «Дарогі», «Мінск», «Мой брат», «Мадзі», «Нява прыказана», «Лясны агні», «Размова аб прафесіях». А. Астрэйка напісаў добрыя дзесяткі. Калі толькі яны былі ўключаны ў кнігу, чытач-бы не адказаў на іх, сустрапаўся з непрыязнымі і нават непрыязнымі вершамі, як, скажам, «Салдацкі сон» або «Чорны кос». А. Астрэйка заўсёды жыва агучвае на ўсе важнейшыя падзеі і гістарычныя даты ў жыцці нашага народа. Але ў кнізе вылучаюцца дзве галоўныя тэмы: барацьба народа супраць намецка-фашысцкіх захопнікаў і сённяшня праца на пераўтварэнні прыроды. У мастацкім вырашэнні гэтых тэм найбольш выявіліся моцныя і слабыя рысы творчасці А. Астрэйкі.

У час Айчынай вайны, будучы на фронце і ў партызанскіх атрадах, паэт пераходзіць ўдзяляючы ў барацьбе з ворагамі, бачыў пакуты і слёзы, дымныя пажарышчы, перажываў смутак растання з дарагімі яму людзьмі. У змаганні за Радзіму з небылай сілай праявіліся высокародныя якасці душы савецкага чалавека — палітычны націўне і да ворагаў, любоў да Радзімы, адданасць сйрае партыі Леніна — Сталіна, вера ў перамогу. Душа паэта, што ўчыні, паучы і думі актыўнага ўдзяляюча гістарычнага змагання праўдыва адлюстравалі ў радках паэты. І наколькі глыбока гэтыя паучыні думы, настолькі глыбока і хваляванне чытача. Таму многія вершы ваеннага часу А. Астрэйкі чытаючы і будуч чытацца з цікавасцю. Асабліва гэта датычыць партызанскіх вершаў.

Анатоль Астрэйка. «Зямля мая». Вершы Рэдактар Ул. Шахвен. 404 стар. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1952 г.

★

А. РУСЕЦКІ

★
з якіх пісаліся лепшыя вершы ваеннага часу.
Павярхоўна распрацоўка ўзятай тэмы, адуцнасьць абатульваючай думкі вымушаюць аўтара пісаць некалькі вершаў на адну і тую-ж тэму. Вось узяты такі факт, як пераляненне калгаса з таго месца, дзе «дну марскому заўтра быць». Ён дае вялікі магчымасці для шырокіх абатульванняў. А. Астрэйка толькі рэгіструе яго ў вершы «У праддзяржні час». Адчуўшы, што тэма засталася не раскрытай, ён піша верш «Перасленне». Але і гэта не вырашовае — пішацца трэці верш «Былай, вяска!», а зарэгістраваны факт у вершах так і застаецца фактам. Подобнае здаралася з паэтам і раней. Верш «Саўці ляс» шмат у чым падобны на «Лясны шлях». Верш «Два сонцы» нагадае аднаведніц вершы на гэтую тэму. Так паэт зніжаецца да фактаграфіі, да паўтараўня самога сябе, і гэта прыводзіць да аднастайнасці і шэраці.

Неабходна напяркнуча А. Астрэйку, ды і не толькі яго, за ўжыванні даўно знойдзеныя выразы і скарыстаныя вобразы. Некалі былі напісаны добрыя вершы, у якіх ёсьць і сапраўдны зруб, і зрубныя зямлемы, ёсьць маякі, палты, жалуды, дубы і г. д. Можна выкарыстоўваць і выразы ў гэтых вобразы, але да іх неабходна дадаваць нешта свай, новае, знойдзенае. А калі ты-ж «зубры» ды яшчэ і не так стаяць на самазвалач у вершы, як траба, — атрымоўваецца зусім дрэнна.

На самазвалач,
З нашай Белаўска,
Як сімвал сілы,
Высяцца зубры.

Цяні ходзіць ад агарка,
Ней акон, ні шыб,
Ты сяду на шыгарку,
Тытуню насм.

Распытай, адкуль ён, хто ён,
Як заве свой край...
Калі сумным стане воін,
Болей не пытай.

Пакадаў руку на плечы,
Моўчкі паслаў,
Раны ў сэрцы чалавечым
Словам не будзі.

Так сказана аб фронтовай сустрэчы знаёмства байцоў перад боем.

Для мастацкага вырашэння многіх тэм А. Астрэйка не змог знайсці патрабныя дэталі і вобразы. Аднак іншыя яго вершы густа пачысаны канкрэтным матэрыялам. На верхах ваеннага часу, напрыклад, ракі: «Чорны кос», чорныя вочы хлопца свайго прайшлі за парог. Чорны кос, чорныя вочы, хлопцэ з сабою яе на вайне; «Ты гордзіся нашай мужнасцю»; «Венер гудзе намі абпаленыя дагіны»; «Над'ёмны ўжо краны, як рукамі, вынесілі на бераг талкава: сасну з-пад Мінска, з-пад Тбілісі камень, шышыны сляўнай маркі «Уралман». Таксама, як вядома — спалучэнне ўсіх палубных тросаў. Ды і не так дакладна дастаць над'ёмныя краны, каб выносіць камень з-пад Тбілісі ці сасну з-пад Мінска.

У кнізе ёсьць многа недахопаў, але бяспрэчна тое, што пры актыўных адносінах да рэалізацыі, пры строгай патрабавальнасці ў творчай працы, таленавіты паэт А. Астрэйка зможа напісаць добрыя, дзейсныя вершы, у якіх і яго асабістае будзе гучаць, як блізкае, агульнае яго аднагодкам-сучаснікам, будучым камуністам. А. Астрэйку варта падуумаць і аб сваіх вобразных сродках, якіх ён многіх вершах архаічныя, і нават аб строгіцы. Атрама, як і ўраць, з'яўляецца арганічным элементам верша, і ёсьць тэма, якія паўтараюць не толькі двух-ці чатырохрадкоўныя строфы. Асабліва гэта датычыць тэкстаў песьняў.

Кніга вершаў «Зямля мая» падводзіць вынік дэкадаўскай творчай працы А. Астрэйкі. І каб пры складанні яе былі прайняты клопаты аб чытачу, дык і ўся кніга чыталася-б з той цікавасцю і карысцю, як і лепшыя яе раздзелы.

★
І недарма ад хаты ў хату
Абходзіць пагаворка свет:
Таму ў курца бывае свята,
Калі напоўнены кісет.

У 1951 годзе, павышаўшы на поўдні нашай краіны, дзе зараз ідзе праца па пераўтварэнню засушлівых стэпаў ва ўрадлівыя палі, А. Астрэйка напісаў вялікі цыкл вершаў «Стэпавы скарб». Амаль што ўсе вершы гэтага цыкла накідаюць уражанне дэбрых валарытных замаёвак працы, ступу, даражных сустрэч, але яны не маюць паэтычнай актыўнасці. Гэта тлумачыцца тым, што паэт быў тым старым чалавечкам, што глядзю на ўсе вачыма ўдзяляюча працы, які пераўтварае стэп і праз сваю канкрэтную працу бачыць яе вялікі агульна сэнс. Паэт не знайшоў такіх паэзіяў,

★

Б. БУР'ЯН,
Р. ШКРАБА

★
Новы раман...
Ужо само слова «раман» валодае, можна сказаць, чаробнай сілай прыцягваць да кнігі ўвагу чытачоў. Гэта і аразумела. Яшчэ В. Бялінскі абавісяў аб тым, што ў айчынай літаратуры «раман і апавесць сталі... на чале ўсіх іншых родаў паэзіі», і растлумачыў: «Прычыны гэтага — у самай сутнасці рамана і апавесці... У іх лешт, эручней, чым у якім-небудзь іншым родзе паэзіі, вымсел зліваецца з сапраўднасцю, мастацкае пераўтварэнне змяшчаецца з прэстым, абы яно толькі было-б верным, спісаннем з прыроды», а пісьменнікі чаленг адчувае сабе блізка мяжа вольным». Раманісты нашага часу развілі і ўбагачылі жанр прозы, які на-ранейшаму стаіць на чале ўсіх іншых родаў літаратуры. Раман і пилер застаецца лямбкім жанрам чытачоў. На тэму станы, у якім знаходзіцца гэты жанр, чытачы маркуюць аб сталасці літаратуры.

У мінулым годзе І. Гурскі пазнаёміў грамадзкасць са сваім новым раманам — «У агні». Спачатку твор быў надрукаваны ў часопісе «Полымя». Аднак рэдакцыя значна скараціла вялікі на памаранца раман, і кожны, хто яго чытаў, адлюсіў многія недахопы за кошт няўдалага скарачэння. Не спыналася выказанне і крытыка. Калічкатовае меркаванне, аразумела, хадзіла рабціц па твору ў яго поўны выгядзе. І вось ён выданы ў асобнай кнігай. Выданы ў добрай вокладцы, з удалым ілюстрацыям і з тым словам у надглавоўку, якое прынятае ўвагу. «Раман». Чытачы набываюць кнігу, бярдуць у бібліятэцы, чытаюць... І ў іх застаецца амаль тое-ж самае ўражанне, што і ад скарачанага варыянта рамана, надрукаванага ў часопісе. Значыць, справа тут не толькі і не столькі ў скарачэнні, а ў нечым іншым, больш істотным і важным.

«У агні» — вялікі праціны твор. Ён ахоплівае галоўныя этапы Вялікай Айчынай вайны — ад вераломнага нападку гітлераўцаў на савецкую краіну да вялікамоўных дзён выгнання захопнікаў з нашай зямлі агульнымі намаганнямі савецкіх воінаў і народных меціўцаў у тэле ворага. Герой рамана — адказны партыйны і савецкі работнік, рабочы і калгаснік, прадстаўнік інтэлігенцыі, воін Савецкай Арміі.

У рамане трапіваюць асобныя піканыя старонкі, якія накідаваюць мужнасць савецкіх людзей, услаўляючы іх няломны дух у барацьбе за часць і незалежнасць Радзімы. Траба вітаць творчую смеласць І. Гурскага, які паспрабаваў паказаць барацьбу савецкіх людзей з ворагам у шырокім эпічным твора. Герцайна абразна Брэсцкай крэпасці, усенародны партызанскі рух, поўная драматызму самазаяўная дзейнасць падпольшчыкаў, сувязь народных меціўцаў з Вялікай зямлёй, партыйнае кіраўніцтва ўсенароднага змагання — усё гэта так ці інакш закрэпата ў творы. Паказаныя барацьбу савецкіх людзей у гды вайны, як усенародны рух, нахвляемы і кіруемы камуністамі, пісьменнік не абыйшоў моўчкі падзвіг калітэна Гасталы, падпольнае дзейнасць К. Заслонова, герцаіны ўчыны Самы Тышчэвіча і многія другія памятнаыя падзеі. Хоць у творы гатая герой Айчынай вайны носіць другія імяны, чытач лёгка здагадаецца, што расказваецца імяна аб іх.

Пры большай патрабавальнасці аўтара да ўвабеланія жыццёвых падзей, пры больш глыбокім раскрыцці характараў герояў раман мог-бы стаць значным дасягненнем усёй беларускай літаратуры. Аднак гэтага не здарылася. Пакуль што можна ісці гутарка аб добрых намерах і частковых творчых ўдарах аўтара, а не аб высокамастацкім ажыццяўленні замысла.

Наспярочнае ўжо сама пачатак рамана. Герой аразу-ж памыляецца размульціць, як міжнародны аглядальнік, праўда, выгядоць яны дэмарончанымі аглядальнікамі. Наслухаем яе:

«Ой, што я, мне мже кажае пра Англію! Англа прывыкла чужымі рукамі жар забраць. Дорага людзям абыдзецца Мюнхен. Прыяздзіце Савецкаму Саюзу аднаму выставіць супраць фашыскай Германіі. А гэты вораг моцны, люты і каварны. Толькі каб выставіць. У Гітлера ўся тэхніка Еўропы. А што да Японіі, дык у яе самой хвост заграз. Кітай ніколі не стане на колена. Аднак і на Далёкім Усходзе траба трымаць порах сухім...»

Калі ўлічыць, што «Фейерверк» агульным слоў з прымыслом аўнага дылетантва ад паэтыкі, што праўдыва ў прагназаванні, накітаць «у Японію хвост заграз» і «аднак на Далёкім Усходзе траба трымаць порах сухім», адрасуеца партыйнаму кіраўніку вобласці Паўдну Гішчы Гуршчыну, які ведае міжнароднае становішча, дык стае аразумелай недарэчнасць усёй тэрады Ганны Максімаўны.

Не мени даўна размаўляе і сам Гуршчыны. Ён, напрыклад, павучае Ганну Максімаўну: «Жывем мы (беларусы).—Б. Б. і Р. Ш.»: на вялікай дароце, паміж Захадзім і Усходам... Аўтар не прыпыняе свайго героя і не папраўда яго. Потым Гуршчыны гаворыць тое, што яго субсценсіўна — на-стаючы літаратуры — выдма лешт за тэму: «У літаратуры хочацца бачыць вялікае, прыгожае... Прызнацца, характар нашых людзей яшчэ жала паказаным...»

Госці, якія з'яўляюцца ў Гуршчына, дакладваюць агульнавядомыя словы, а потым раптоўна ўключваюцца ў спрэчку Яны Ілья Гурскі. «У агні». Раман. Рэдактар Я Шарохоўскі. 513 стар. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1952 г.

Каму, як не самім кампазітарам і музыкантаўцам траба было прайсці зацікаўленасць да таго, што будзе выконвацца ў Маскве, аказань сваім таварышам кваліфікаваную прафесійную дапамогу. На жаль, гэта не зроблена. Стварэцтва ўражанне, што праўдывае Саюза кампазітараў (старшыня Я. Цікоці) і яго музыка-знаўца секцыя (кіраўнік Г. Цітовіч) ухільваюцца ад сур'ёзнай размовы на асноўных дэкадных творах.

А такія непрыяцельныя пазіцыя праўдыва становіцца сур'ёзнай перашкодай ў паспяховым правядзенні творчай справы адчы беларуцкіх кампазітараў і опернага тэатра ў Маскве.

Недасканалы раман

★

Б. БУР'ЯН,
Р. ШКРАБА

★
Даўгуленіча і Янікі Караткевіча, каб высьветліць пытанне... аб беларусах-католіках — палікі яны ці звычайныя тутэйшыя людзі. Аўтар прымушае Бялінскага ўсур'ё абгрунтаваць, што беларусы-католікі нічым не адрозніваюцца ад беларусаў-праваслаўных, варта толькі прыгледзецца да ўкладу жыцця беларусаў-католікаў, да іх звычаяў, эканомікі і псіхічнага складу, праслухацца да іх мовы, песьняў... Глыбокадумнасьць гэтых разважанняў у ўдзельна сакратара абкома партыі — узнана, штурнава, непатрабна. Тым больш, што Ганна Максімаўна гаворыць: «Мы не тыя, якія былі дзесяць — пятнаццаць год назад».

Напошта-ж было пачынаць спрэчку? Адаказць — пажэ. Цяжка таму, што выпадковым, непатрабным эпізодам, які не маюць дачынення да агульнага развіцця сюжэта і характараў дзеючых асоб, у рамане вялікі момант. Пачатковыя раздзелы твора як-бы прадстаўляюць чытачу тых, хто будзе ў далейшым загартоўвацца ў агні Вялікай Айчынай вайны. Аднак прадстаўленне зроблена заплата павярхоўна. Чытач не запамінае жыццёвых людзей, выслушаўшы агульны разважаны бледных літаратурных персанажаў, разважаны часам няэграбны, часам проталінейны, а ўвогуле — шэрыя, бескаларныя.

Пачатак рамана не знаёміць чытача з героямі. Нельга-ж запомніць і адрозніць толькі паводле самых прыбланных знешніх характарыстык шматслоннага «высокага і стройнага» мужчыну, які «нагядзіцца на тое, што ў яго на скронях сарбрылася сівава, выгядлаў малым», ад шматслоннай жанчыны «чорнай суценцы з белым каўнерчыкам, на які сплэзлі рускія завіткі». Не запамінаюцца вобразы людзей не толькі чытачу. Іх блытаюць нават самі героі. Пра агронама Караткевіча і алектрыка Даўгуленіча Гуршчыны так і гаворыць: «Заўсёды вы аблытаеце».

Партыйны характарыстыкі ў рамане павярхоўныя, а часам нават і блытаныя. Так, літаральна на вачы у чытача вочы некаторых персанажаў раптам ператвараюцца з шэрых у карыя. На стар. 286 у партызанскай сувязной Марысі «затуманіліся дзівочыя шэрыя вочы», а на стар. 379 у яе-ж дугою акрэсленаю чорныя бровы «снад задуменымі карымі вачыма».

Аднастайныя рысы надзены І. Гурскім усім розным людзям. Так, у генерал-маёра Заслоўскага — «здуменныя, невялікія блакітныя вочы, сіценутыя тонкія губы, калы іх акрэслілі складкі». Тонкія і талсма сіценутыя вусны і блакітныя вочы з маршчынамі калы іх аказваюцца і ў староў калгасніцы. «Ледзь улоўныя горкія складкі» акрэсліваюцца і калы нуснаў Ганны Максімаўны. «Ад хвалявання за сямяў і Радзіму... яшчэ глыбей узразіліся складкі на іліе і калы губы і ў Граноўскага. «Веерам разважыцца маршчыны» ад вачэй інтэнданта з Брэсцкай крэпасці.

У айтчыка Мікалая Грышчына зноў «ясныя шэрыя вочы і... заўсёды сіценутыя вусны». Мала вылучаецца сирод іх са свайой «шэрыя акрэсленай ліній рота» Бялінскі або падольшчыца з дробнымі маршчынамі «калы вясільковага колеру вачэй» Тамара на стар. 190 «паказала свае роўныя белыя зубы», але гэта не вырашовае яе ад ілібенства з Марыскай, калы на стар. 379 «уеміхнулася, паказавшы густыя белыя зубы». Хоць адны зубы былі роўныя, а другія — густыя, чытач усёроўна пераблытае герцаіны.

Прывядзення недарэчнасці можна было-б дарываць аўтару вялікага твора. Але нельга дарываць яму спрончаныя ў характарах асноўных дзеючых асоб.

У рамане шмат персанажаў, але аўтар падмінуў мастацкі паказ чалавечых характараў пераказам учынкаў і паводін герояў. Заватаў ўжо скупа, павярхоўна, агульна паказаны духоўныя перажыванні нават галоўных герояў — Бялінскага, Гуршчына, Зорына, Граноўскага, Калды. Алікетныя дэдацыя аб кожным з іх не могуць стварыць уяўлення аб духоўным складзе гэтых людзей, якія на працягу ўсяго рамана праходзіць перад чытачом, як фігуры, выразаныя нажнінамі з паперы. Пісьменнік не вадуў ім тыповыя рысы намага сучасніка, не паказаў, якія рысы вызначаюць характары гэтых розных па прафесіях, схільнасцах і жыццёваму вопыту людзей.

Галоўныя героі рамана пададены стацічна. Якім ўпершыню з'явіліся на старонках Бялінскі, Гуршчыны, Зорына, Калды, Граноўскі, такімі яны і засталіся да канца. Яны займаюць новыя пасады, выконваюць новыя даручэнні — і гэтым абмяжоўваюцца змяненні ў іх аесе. Пісьменнік адолеў прыкметныя знепшты сляды вайны на дэле сваіх герояў, затое ад яго мастацкага поірку схаваліся іх душы.

Паказалыя, напрыклад, размова Бялінскага з Тамарай. Ён прызнаецца ёй у каханні. Тамара адказвае: «Цяпер-жа вайна...»

«Вайна сама на сабе, а жыццё само па сабе. Бывае, што каханне дапамагае ў барацьбе».

Раздасны, шчаслівы, Бялінскі пацінуў ёй руку. Тамара адказала ўзвемнасьцю. Доўга яны ў той вечар прахадзілі па ўскраю лесу, гаварылі і пра пилеранні справы і пра сваю будучыню.

«Ой, — спалохалася Тамара. — Мне-ж траба падпісаць папосы... Сарвалі вы мже спеочасова выхад газеты...»

★

Б. БУР'ЯН,
Р. ШКРАБА

★
Выходзіць, — усміхнуўся Бялінскі. — А сёння ўважліва прычына». Вось ужо сапраўды — жыццё само па сабе, а вайна сама па сабе! Аразу-ж палая гэтай сэнны І. Гурскі піша дэкларацыйныя радкі, якія супярэчаць ёй. Бялінскі з песьняй на вуснах накіраваўся ў штаб. «У імя будучыні, міру ў свеце, каб дзеці не бачылі крыві і агню, траба зрабіць удары партызан яшчэ больш адувальнымі. Бялінскаму хацелася як мага больш дапамагчы Чырвонай Арміі, каб хутчэй прагнаць ворага з савецкай зямлі і зноў пачаць будаваць новае, на-бачае ў свеце жыццё, імя якому — камунізм». Тут як быццам вайна і жыццё — ненадзельныя. Чытачу даводзіцца самому выбіраць, у што верыць, — ці ў тое, што для Бялінскага вайна — агульнанародная справа — «сама па сабе, а жыццё само па сабе», ці ў тое, аб чым ён разважыў пазней і што ў некалькіх агульных словах перадаў аўтар.

Далей у рамане не паказана, як дапамагае барацьбе Бялінскага каханне, і яго заўвага аб гэтым так і засталася заўвагай. Між іншым, пра Бялінскага ў пачатку рамана было сказана, што ён «моцна перажываў адуствленне савецкіх воіск, а таксама адратуе сямяў, жонкі і дачкі, якія загінулі ў часе бамбэжкі горада». А ў далейшым Міхалі Сцяпанавіч ні разу не ўпамінуў пра іх. Відць, да патрэбна блізка ён застаецца абмяжовам, як і ад спеочасовага выхад партызанскай газеты.

Да таго-ж, Бялінскі часам дае супярэчлівыя дырэктывы партыйным работнікам у тыле ворага. Вось прыклад: «Гітлер робіць стаўку на вайну маланаву, дык траба ёе зрабіць запяной. Так мже асабіста ўдзяляецца, — гаворыць ён аднаму са сваіх падлецікаў, — а таму гэта не траба разумець як устаноўку партыі. Як з'яжуча з цэнтрам, дык усё праясненіца Адавіны былі такія, што мже нават не ўдалося пагаварыць на ўсіх павятных». А на наступнай-жа старонцы аўтар сфармавае, быццам Бялінскі «знавядзіў свайму сабору па надполю пра выступленне на радыё таварыша Сталіна». Што-ж тады яму «ўдзяляецца асабіста», аб чым тады яму «не ўдалося пагаварыць» з кіраўніцамі партызанскага руху і, нарэшце, што «праясненіца пасля»?

Міркуючы пасля партызанку Тамару на велькі небяспечнае заданне, вопытны кіраўнік партызан Бялінскі размаўляе з ёю ў такім тоне:

«Есьць у мяне і больш складаная работа, але велькі небяспечная, — прагаварыў Бялінскі...»

— Якая? — Спецыяльная, — марудзіў з адказам Бялінскі. — Вымакаваць траба.

— Якраз для мяне! Я ў маленстве так ездзіла на кані, што выжочым гата казаў: «Ты, дачка, мусіць, сваё смерню не памраш!»

Што і казачь — довад пераканальны! Затым выгядоць, а і траба было чакаць, што гэтыя адважныя вясніца, ідучы на баяное заданне, пераблытае дакументы і ледзь не загінула. Ад гэтага яе выраваў... аўтар.

Такі ў рамане Міхалі Сцяпанавіч Бялінскі — чалавек і партыйны кіраўнік, камандзір партызанскага злучэння. Бадай, немагчыма ўявіць яго ў жыцці.

Прыблiзна такое-ж уражанне застаецца ад Паўла Ільіча Гуршчына. У гутарцы са стацічным карэспандэнтам ён, як німа аўтар, «праводзіў думку, што ў самой нашай сістэме закладзены масаны герцаізм, але не кожны чалавек можа стаць героем, бо герою хопі і высювае мяса, а толькі і ён вылучаецца з лее». Разважаны аб героі, якія заключваюцца ў гэтых назграбных словах, спярэчаюцца для таго, каб завесці гутарку пра самога Гуршчына, якога пібы вылучыла мяса і які сам вылучыўся з лее. Вось што высветляецца далей. «Я на ледзь да тых людзей, якія маюць адну жонку, — папярэджае карэспандэнта Паўла Ільіч. — Але ў малодсці і шмат разоў улюбляўся. Калі на тое пайшло, дык я раскрасю вам сваю душу».

І раскрывае! У моманце ён захавіўся высокай прыгажуні — Хрысцінай. Усё было добра, і Павел ужо збравась выраўдываць у жыццё з ёй, вернай падругай, ды раптам даведасься, што яна б'е — кожны дзень «хрысціць» — парабка. І гэты імяненна змяніла лее Паўла. Узрушаны, ён тады адісаў ёй: «Мне з вамі не на дароце. Хрысціна стала жонкай нейкага хлопца, з «носам, падобным на дулю». Матчыма, гэты выпадак так і застаўся выпадкам у жыцці аднаго з кіраўнікоў партызанскага руху. Не, ён прыводзіў герою да думкі велькі важнай: «Апшчына і на месцы чалавек з носам, падобным на дулю, дык можа-б ужо даўно парыў у зямлі ксесці...»

У рамане а Гуршчыным усё адбываецца выпадкова. Нават выпадкова ён робіцца сакратаром падпольнага абкома партыі і кіруе партызанскім рухам на Гомельшчыне!

Наслухаем яго: «... сакратар райкома, які быў накінуты на падпольную працу, сшытаўся ў мяне, а хто застаецца ад аб'ёма. На аб'ёме гэтага пытання не абмярковавалі, а я навінен быў яму аразу-ж адказаць, і я вазваў сябе. А потым... я аб гэтым дазвучыў абкому. У заключэнне я напярэцісь, каб мже пацінулі ў тыле. Аб-ком задавоўлі маю просьбу. Такім чынам,

— Яна ўжо хатары час са спазненнем

На тэмы дня

Недасканалы раман

(Заканчэнне)

волю партыі, я стаў адным з кіраўнікоў партызанскага руху».

Па-першае, даўна, што сакратар райкома, пакінуты ў падполлі, ведаў усё, акрамя аднаго — «хто застаецца ад абкома». Па-другое аб'ясненне сабе кіраўніком партызанскага руху, зробленае Гурчынным райкомаўцу, — ужо не воля партыі, а прамая стыхійнасць і самавольства. Пі-ж стасуюцца з усім гэтым да-дзеным словам Гурчынна: «Я, вядома, не стаў-бы ад усім гэтым гаварыць, каб у лясных матэрыялах (дарчы, матэрыялах) яшчэ няма, карэспандэнт іх толькі збірае і таму гутарыць з Гурчынным. — Б. Б. і Р. Ш.) не адчуваўся нотка, што партызанскі рух узнік стыхійна? Вось табе і на! Сам-жа ні з таго, ні з с'яго называўся без ведама абкома кіраўніком і сам-жа аб'являе стыхійнасць...»

Што-ж датычыць Рамана Зорына, у вобразе якога пісьменнік намераўся ўваскрэсіць рысы Канстанціна Заслонова, дык ён нагадвае не свайго прататыпа, а героя з літаратурных твораў аб славутым кіраўніку аршанскага падполля і віцебскім партызанам. Варта толькі параўнаць, скажам, раздзелы XXV, XXVI, XXXV, XXXVI, XXXVII і XXXVIII з п'есай А. Маўзона «Канстанцін Заслонаў», і ў вочы кінуцца аўныя супадзенні ў сітуацыях. Нават службовыя пасадзі дзюных асоб захаваны. Зменены адны прозвішчы. Значыць, І. Гурскі следаваў не праўдзе жыцця, а таму, як яна адлюстравалася ў літаратурных творах.

А як апраўдаць, як вытлумачыць абмежаванасць мастацкіх сродкаў у абма-дзеным беспрыкладнага подзвіга капітана Грыневіча, правобразам якога з'яўляецца капітан Гастэль. Аб ім расказана мовай, якая яшчэ даравае паў гэзетнай замет-цы, але ні ў якім разе не ў мастацкім творы. Таму хаваючы падзвіг у перадачы аўтара паказвае чытача абязваць.

«Капітан Грыневіч, падняўшы правую руку, узмахнуў уніз. Ён вырашыў: — Загінем, але не здадзімся! У імя жывіцы намерні не страшна!»

Ахутаны полемем, бамбардзіроўшчык разварнуўся і з паўночнага захаду зайшоў на шашу. Палачні рэшткі бомбы ў га-лоўны фашыстаў. Самалёт быў унес у ані. Тады капітан Грыневіч скіраваў свой бамбардзіроўшчык у скапленне танкаў і машын праціўніка. Пачуся выбух. Дзе-сяці нямецка-фашысцкіх машын і ця-сгарні узарваліся разам з самалётам».

Замоег таго, каб спісала і вырабана рас-крыць характар чалавека, пісьменнік аб-межаваўся спрощэннем і павярхоўным пе-рказам, вельмі далёкім ад мастацтва, пе-рказам, які нічога не дадае да таго, што чытач і раней ведаў аб подзвігу Гастэля з перадычнага друку.

Знайдзены мастацкія сродкі паказу, адсутнасць псіхалагічнага абгрунтавання чалавечых чынкаў і подзвігоў прыводзіць да таго, што жыццёвыя факты ў творы падаюцца непраканальна.

Ніяк нельга паверыць у тое, што ге-роі кнігі Караткевіч і Даўгулевіч залезлі на гару хаты, у якой жыў начальнік фа-шысцкага гарнізона, і адтуль узяць сігналілі партызанам. Усё гэта рабілася побач са штабам, які размяшчаўся праз адзін дом.

У рамане І. Гурскага ўсё робіцца лёгкім і проста: героі, «абшюшны нямецкую вару, ішчэ запемна прабраўшы ў маста-чка», гэтым «абшюшны фашысцкую зас-таву, разведчыкі апынуліся ў мястэчку». Каб надалі хоп якое-небудзь абгрунта-ванне свайму апавяданню, пісьменнік вы-стаўляе ворага да смежнага неразумнасці. Калі паліцэйскі падполлі ўначліўшы гарні-зона Зейдліну, што з дома, у якім ён жыве, хтосьці сігналіць, той наперакор цвяроза-му сэнсу накінуўся на паліцэй:

«— Дурні! — злона крыкнуў Зейд-ліч...»

— Так точно, дурні, прыне капітан! У адказ пачулася апляхука. Капітан Зейдліч так пачуў па мордзе паліцаю, што той ледзь выстаў на пагах.

— Можа ты сам пусціў ракету? — кры-чаў капітан. — Тут я жыву! Не мог я сігналізаваць партызанам. Арыштаваць гэтай хама за абразу нямецкага афіцэра!».

Зразумела, з такім ворагам, як капітан Зейдліч, змагацца лёгка. А дурнімі і па-лахліўцамі выглядаюць у рамане ўсе за-хопнікі — ад гаўляйтера Куба да геста-паўца ў Оршы маёра Шлобсберга.

Батальёныя сёны І. Гурскі малюе вель-мі скупа. Да таго-ж, у яго апісанні нашы вайны і партызаны звычайна атрымліваюць перамогі без асаблівых цяжкасцей. Прывя-даем два эпізоды, як яны падалены ў кнізе.

«Заўважышы праціўніка, падраэз-ленне лёгкіх танкаў пад камандаваннем маладога палітрука Анішчанкі зрабіла засаду і, падпусціўшы на блізкае адлег-ласць варожы перадавы атрад, які скла-даўся з некалькіх танкаў і пяхоты, ад-крыла ўраган агонь. Хутка загаразас некалькі нямецка-фашысцкіх танкаў. Астанія-ж павярнулі назад. Пяхота, якая ішла за танкамі, залегла ў хмызняках, на-чала адстралявацца. Натхнёны першай удачай, тэхністы Анішчанкі кінуліся ў атаку і разбілі ворага».

Лёгка і проста!

Чытаем ішчэ: «У першы час агню ў адказ не было, але хутка, ашаломенны раптоўным ударам з тылу, фашысты апамяталіся, навалі парадок і сталі шалёна агрызацца. Яны на-ват паспрабавалі пайсці ў контратаку...»

Пачулася дружнае:

— Ура-а! — партызаны падняліся і пайшлі ў атаку. Адначасна ўдарылі з флангаў, дронгілі рады фашыстаў, яны ў беспарадку сталі адступіць у бок шашы, пакідаючы на полі бою параненых...»

Першы прыклад — раздзел X у кнізе. Другі — раздзел LV. Узліты пачатак і малю-нак рамана, дзе паказаны былі рэгуляр-ных войск і партызанскага сутычка, а зма-жэнне выглядае аднолькава лёгкім. Ды і не дава. Пісьменнік не абмяжвае думку свайго героя генерал-маёра Сакалоўскага, які гаворыць: «Вайна — гэта шэста па-добнае на гульні ў шахматы: у каго галава лепш варыць, той перамае». Педа-роўнасць падобнага разважання пра вайну-гучыць — вядома.

Раман «У агні» пазбаўлены выразнай, адчувальнай, строга акресленай сюжэтнай пабудовы, мастацкай строінасці, гармоніі. Аўтар ідзе ўслед за падзеямі — і ўсё. Яму хочацца расказаць аб усім, што адбылася ў часе вайны. Таму асобныя раздзелы, як і героі рамана, з'яўляюцца ў кнізе не з-за таго, што гэтыя падзеі з'яўляюцца маста-цка матэрыяламі, а самавольна, без уся-лякіх падстаў. Якое, напрыклад, значе-ння мае апісанне подзвігу Гастэля або гераізма абаронцаў Брэсцкай крэпасці для галоўных дзюных асоб? Чым выка-лікана паўтарэнне ў рамане ўжо вядомага ў літаратуры апісання падполлі дзей-насці Канстанціна Заслонова? Пісьменнік імкнецца, калі ўсё гэта было ў жыцці ў той час, які закранаецца ў творы, абязваць нешта такое сказаць аб гэтым. Таму кніга і рассяпаецца на асобныя фрагменты. Можна выкінуць з рамана, ска-жам, Граноўскага з яго жонкай або Вылі-скага з Тамарай, твор сабе меншым па аб'ёму. Але толькі гэта і будзе прыметным для чытача.

«Хто хоча паказаць жыццё і наро-д» ў дадзены момант, той пайнне...» пісаў В. Белінскі, — прадставіць алейніты гэта-га жыцця ў тым стане, у якім мы заўсёды бачым іх у рэчаіснасці».

Пад перым пісьменнікам не ўзніклі са-праўдныя чалавечыя характары, і таму твор не ўспрымалася як раман, дзе першае і галоўнае месца належыць гісторыі характара. Бо калі персанажы не з'яўляюцца вышкім вобразнага мыш-лення мастака, вобразнага ўяўлення яго

аб рэчаіснасці, а застаюцца статычнымі ілюстрацыямі да публічнай падзеі, нават і ў тым выпадку, калі падзеі маюць сусветнае значэнне, твор будзе схематыч-ным.

Данамачы пісьменніку зразумець хіба раман, адкрыта, шчыра, бяспітна праў-дыва ўказаць на зусім вядомыя промакі павінен быў рэдактар кнігі.

Раман «У агні» рэдагаваў двойчы — у рэдакцыі «Полымя» і ў Дзяржаўным вы-давецтве БССР. Цяжка меркаваць аб пра-цы, праробленай рэдактарамі твора. Тым не менш, можна з поўнай паставай ска-заць, што рэдактары не правялі належнай патрабавальнасці да аўтара і яго твора.

Рэдактар асобнага выдання рамана І. Шахроўскі тое-сёе з пазначаных дроб-вей параўваў. Ён правільна зрабіў, калі выкрэсліў недаручны параўнанні, накі-таваў таго, што дзючына Надзея па-раўноўвалася з вясёлым водамі, але ў яго нехапіла адвагі выправіць яўныя хібы твора. Аб тым, што гэта неабходна было зрабіць, сведчыць такі прыклад. Малю-чы сцену гераічнай смерці старога калгас-ніка Тараса Надзі і аўра фашысцкіх ка-таў, І. Гурскі піша: «Дробны снажок асы-лаў адкрытую галаву Тараса ледзяным пухам, навідаючы на пакоўкіх лісці і зоймшыя страхі срабрытае адценне (у часопіе было — адценне. — Б. Б. і Р. Ш.), рассялаючы на сцібках белыя палатны, убарочы зямлю, як маладую, у белы-белы». Дык снажок-жа асылаў галаву Тараса!

Расказваючы аб якой-небудзь бытавой дэталі з жыцця героя, пісьменнік паведа-вае не даручы звесткі з яго біяграфіі. Аўтар піша: «Жонка Янкіла, Ра-вэка, старая і згорбленая з выцілімым ва-чыма, якая ўсё сваё малоее жандэ пра-жыла ў вясціны і калісціх лісцяў і сібе ласункам лед з-пад селядцоў з буль-бай у мундырах, усю ноч вярчалася. Якая сувяз паміж тым, што жанчына ў мадэстнае ела бульбу ў мундырах і лед з-пад селядцоў, і тым, што ёй не спава-ў трывожную ноч перад пагромам?»

Карціна гераічнай смерці Зорына ў няро-ўным бая партызан з фашысцкімі акупа-нтамі падаецца ў тэрафотных фра-вах, пабудаваных так, што гучаць яны зусім абязвава. «А толькі на полі бою за-стаўся ляжачы камрыг Зорын і яго ад'ю-тант Арабей. Яны былі забітыя... Санітары пры святле месца падрабілі параненых і забітых партызан. І когэ ў іх было зазі-ленне, калі яны лядуліта знойшлі за-біты камрыг і яго ад'ютанта». Паўжо ў баю нішто з партызан гэтага не заўва-жыў, нішто не ўспомніў пра камрыга, пакуль яго забітага не знойшлі санітары?! Паўжа выглядае і наступная сценка, у якой расказваецца аб тым, як Выліс-кі распраўляе важны стратэгічны план па разгрому ворага: «Споруна ў Выліскага ішла работа. За гэты дзень, спяваючы «Первым делом самолеты», ён мнго зрабіў. У асноўным ім заночана распраўноў-на план барацьбы партызан на зямні пе-рыя».

Есць у рамане эпізод, дзе паказана, як гітлераўскія каты заганяюць людзей ў ду-шагубкі. Адны з ахвар плачучы, праклі-ваючы чужыню, другія, стрымліваючы роспач, спрабуюць... жартавачы, «каб зменшыць прадсмартыя пакуты лю-дзей». Але для кожнага з іх страшнае слова «сваго» гучыць, як слова «мерц»! «На натоўпе пракаціўся гул незадаваль-нення», — ліша аўтар, быццам «неза-давальненне» можа перадаць той стан, у якім людзі каваюць смерці. Далей. Нагле-дзячы на парозы фашыстаў, «нішто не адважваўся ісці ў душгубку». Паўжо пісьменнік лічыць, што треба быць адваж-ным чалавекам, каб пакорліва схіліць га-лаву і самому стуніць у абдымкі смерці?

Безліч падобных неахайнасцей раскі-дана па кнізе. Пры рабоце над раманам «У агні» рэдактар І. Шахроўскі знаяў б'сць абязвакі. Таму закіды, зробленыя ў адказ аўтара, у значнай меры датычаць і рэдактара.

Пампееў і пампееўшчына

Спектакль «Гібель Пампеева» ў тэатры імя Я. Купалы

«Пампееў — чалавек высокага росту, жоўтагалова, мяднатары, з чорнай, сісё-най грывай... Вочы яго разумныя, а твар добрадушны і вясёлы». З такой аўтарскай характарыстыкай выходзіць на сцену Дани-ла Раманавіч Пампееў — адзін з кіраўні-коў вялікай сельскагаспадарчай вобласці.

Самой назвай п'есы (якая носіць яўна парадыйны характар) мы падрыхтаваны да таго, каб успрыняць новы твор Н. Вір-ты і сам спектакль, пастаўлены ў тэатры імя Я. Купалы, як спробу стварыць вост-рую сучасную сатыру.

У першым акце Пампееў — дома. Ар-тыст Л. Рахленка (выкананца гэтай ролі) знаёміць нас са сваім «героём». Са слоў самога Пампеева мы ведаем, аб многіх станоўчых рысах яго характара: ён энергічны, смелы, валодае арганізатарскімі здольнасцямі. Больш таго, ён добра бачыць мяшчанскую самалюбнасць жонкі і ўмее рашуча парочыць ёй.

І што ўсё-ж пастроівае нас супраць Пампеева? Якія заганя, непрыімыя ў нашым сацыялістычным грамадстве, пасе ў сабе гэты вобраз?

Галоўнае ў характарыстыцы Пампеева — яго сабелітасць. Ён нават і не імкнецца схавать гэта. У адзін з сваіх дзейнасці Данила Раманавіч яўна паручае меру спі-ласці. Ён адкрыта выхваліцца перад са-кратаром абкома Ломавым сваёй славай не-замынага кіраўніка. Ён не сшытаецца пера-д пагромамі, запалохваннем, раздуваннем поспехаў.

Ці можа ўсё гэта стаць аб'ектам саты-ры? Усім хоць развіцця падзей п'есы і спектакля паказана, што Пампееў і пам-пееўшчына павінен былі асабліва вышыва-цца агнём сатыры.

Значытва Пампеева — у паручэнні асноўных законаў, якіх павінен прытрымлі-вацца кожны кіраўнік. Ён адраўляе дзей-ны метад выхавання савецкіх людзей — крытыку і самакрытыку, супрацьстаўляе сабе калектыву; ён кансерватыўны і блізе новага.

І. Вірта ў стварэнні гэтага вобраза сле-даваў выдатным тогалеўскім традыцыям. Пісьменнік сцявае ідзе на ліві застра-на адноўных рысак, узасціхных вобразаў Пампеева. Ён ставіць свайго героя ў таія абставіны, у якіх з найбольшай паўнотай праявіліся гэтыя рысы.

Па гэтым-ж шляху пайшоў і выканаўца ролі Пампеева артыст Л. Рахленка. Яго Пампееў перш за ўсё рэалістычная фігура. Гэта не пераходзіла актору зварок за-вастрыць адноўны рысы вобраза, каб зра-біць іх ішчэ больш адзінымі.

Побач з Пампеевым дзейнічае палая гру-па адноўных персанажы: яго жонка Таісія, цесць Гурыі Фаміч, сакратарыя Клеантра. Усе яны наделены мнствам заган. Характарыстыкі, дазеныя ім у п'е-се, — знішчальныя. Артысты В. Пола, О. Га-ліна, Г. Глебэў, С. Станюга, якія выка-ліваюць гэтыя ролі, атрымалі ўсе магчыме-ці для стварэння вострых сатырычных аб-разы і, пабудова праявіўшы сваё май-стэрства, змагі выкаліць базітасны смех глядачоў. Тое-ж, згодна з маштабамі ролы,

Сцена са спектакля. Пампееў — арт. Л. Рахленка, Таісія — арт. О. Галіна. Фота І. Салавейчыка.

зрабілі і артысты П. Іваню (Апрадзяле-наў) і А. Баранюскі (Костякін).

Такім чынам, на першым месцы ў п'есе і спектаклі аказалася група адноўных пер-санажы. У справядлівым дакладзе на XIX з'ездзе партыі таварыш Г. М. Маленкоў гаворыў: «У сваіх творах нашы пісьменнікі і ма-стакі павінен бычаваць заганя, недарочы, хваравітыя з'явы, якія маюць распаўсю-жэнне ў грамадстве, раскрываць у станоў-чых мастацкіх вобразах людзей новага ты-пу на ўсім характэры іх чалавечай то-насці...»

Станючы героі ў сатырычным творы з'яўляюцца барацьбой за ідэал, які жы-віць сабой факце пісьменніка. Адноўны персанажам станючы героі супрацьста-ўляюць пазычаны сілу перакананні, базітаснасці і актывнасці у барацьбе.

Прыгадаем ваяка абурэнне Чацкага, яго знішчальны маналог і ролікі, яго сарказм. Чацкі — станючы героі сатыры мінулага, ён паўставаў адзін супраць пал-ата грамадства, супраць укладу жыцця, які склаўся ў вымаі. У нашы дні суднась-ны сіл сталі супрацьлеглымі: сёння ўсё грамадства змагаецца з асобным адноў-ным індывідуалі, змагаецца яшчэ больш палы-мяна і базітасна.

Як-на ўвасоблены ў п'есе і ў спектаклі тыя станючыя вобразы, якія павінен зме-ці з твару зямлі і Пампеева і пампееў-шчыну?

Многіх з іх аўтар сцявама паставіў у са-мую блізкую сувязь з Пампеевым. Сакра-тар абкома Ломав у мінуплы моманткі Пам-пеева на рабоце; Юлія — любімая дачка Пампеева; Андрэй Вядугін — яе жаніч; Поля — хатняя работніца.

Аўтар разлічваў, што ўскладненны такім чынам сутыкненні пабудуць больш заво-стрыны характар. Але гэта правільнае ў-прынтцыпе вырашэнне пры рэалізацы ўнес-ла ў п'есу ў многіх выпадках чужы ёй псі-халагічны элемент і явраз паслабіла яе сатырычную лінію.

З усёй групы станючых персанажы найбольш вытрыманым (у плане сатыры) треба лічыць вобраз домработніцы Поля. У добрым выкананні артысткі Г. Макара-вай Поля — рэзкая і прстая ў сваіх раз-важаннях і выказваннях; яна поўнасьцю выконвае адведзеную ёй функцыю выкры-цы Пампеева.

Стварочы вобраз Ломова, аўтар не знай-шоў для яго неабходных індывідуальных фарб, не надзіліў яго тэмпераментам і палымянасцю. Думалася, што імяна Ломав павінен быў выкаліць тое «землетрасе-не», якое знішчае Пампеева. У п'есе ат-рымалася адваротнае: савроўскія адносіны атрымалі прадзе вытрыцы, прымуцілі і Ломова даўга асабавоўчы перадажэнне Пампеева, зменшылі значэнне Ломова. Пе-рададзены сухі матэрыял ролі, артыст В. Кудраўцаў «ажыўіў» Ломова, зрабіў яго абаяльным, чутлым, мяккім. Але і ў спек-таклі Ломав не змог узначаліць той пе-раможнай, базітаснай барацьбы, якая паві-на ісці паміж новым і старым.

У п'есе і спектаклі ёсць ішчэ адзін вель-мі істотны недарок.

Пампеева змятае натуральны ход жы-цця: ён правальна ісці на выбары. Паіт-ральны вобраз п'есы прыходзіць да свайго фінала ўжо ў трэціх карціне, таму астат-няя карціна п'есы і спектакля пасля гэта-га губляюць сваю вастрыню і ідуць на спад.

Ставічы спектакль, рэжысёр Л. Мазалеў-ская і калектыв тэатра намагаліся перада-ць недарок п'есы. Але спектакль ішчэ раз пацвердзіў неабходнасць дэталёвай і глыбокай распраўкі характараў станю-чых персанажы. Выпулкаму, яркаму воб-разу Пампеева і яго прыхільнікаў не су-працьстаўляюцца паўнацэнныя вобразы станючых героў.

Тым не менш спектакль дапамагае гля-дачу распазнаць пампееўшчыну ў жыцці і змагацца з ёю. А ў гэтым — асноўнае звестка спектакля.

Б. ВІШКАРОУ.

Канцэрты Зары Далуханавай

У Мінску адбыліся канцэрты лаўрата Сталінскай прэміі, заслужанай артысткі Армянскай ССР Зары Далуханавай.

У праграме канцэртаў — творы рускіх, савецкіх кампазітараў і заходнеўрапей-скай класікі.

З выключным удзімам спявала артыст-ка ў канцэрце. Гора дзючыны, пакінутай каханым (Глінка) — «Ах, когэ б я прее-де знала», артыстка перадае задушэна. З такой-жа шчырацю спявае яна арыю Далілы з оперы «Самсон і Давіла».

З вялікай эмацыянальнай сілай выка-нала спявачка драматычна насьмачны ра-мане Чайкоўскага «Нам зведзі кроткіе сны», «Не спрашывай», Ліста «Как дух Лауры». Радаснае чканенне вясні перадазе-на артысткай у рамансе Рахманінава «Весенние воды».

Сваё каларатурнае майстэрства Далуха-нава паказала ў выкананні пудоўнай арыі Моцарта «Алізаў» і асальва — каваліны Раўны з оперы Расіні «Севільскі цыгуль-нік». Лёгка і прыгожа перадае снывачка пачуццё наўнага Керубіна ў арыі з оперы Моцарта «Вяселле Фігаро». І ўжо зусім пе-села, грацыёзна гучыць яе голас у песні Векерлена «Домік на скале».

На жал, у праграму сваіх выступлен-няў Далуханавая ўключыла мала твораў са-воніх кампазітараў і армянскіх песень.

Добраму ўражанню ад канцэртаў спрыяў і акаманента Александр Ірохна. Спя-вачка і піаніст склалі пудоўны ансамбль.

Мінскі глядач пелла сустраў выступ-ленне таленавітай спявачкі.

Е. РАКАВА.

Выступленні ансамбля чыгуначнікаў

Закончыліся канцэрты маскоўскага ан-самбля песні і тапца чыгуначнікаў (ма-стацкі кіраўнік — кампазітар І. Любан).

У канцэрце прынялі ўдзел: хор, ар-кестр, балет, салісты-спявачкі В. Парэм-ская, Г. Півавава, П. Карпухоў, Б. Ша-шонка, Н. Кандыкоў, салісты балета Г. Лю-барова і В. Алексеева.

Хор і салісты выканалі песню «Партыя наш руліва» Мурадзі, хор маладзёва-дзейнаў з оперы «Маладая гвардыя» Мей-туса, «Дарожніку» Лунаўскага, «Браты, кліча вас Айчына» і «Над морам Балтый-скім» І. Любана, народную песню «У зары, у зоранкі» ў апрацоўцы Любана, «Малда-ванеску» і другія творы.

Цікавымі былі выступленні хараграфі-чнага калектыва ў сюжэтных танцах «Да ад-важнасці» (на тэму аб Карэі), «Карусель» і «Капрызная пасажырка».

Прабыванне Ражэ Вайня ў СССР

Па запрашэнню Саюза савецкіх пісьме-нікаў СССР у Маскву прыехаў французскі пісьменнік Ражэ Вайня, аўтар вядомай п'есы «Палкоўнік Фостэр прызнае сябе вінаватым».

У Маскве Ражэ Вайня наведаў тэатры, выстаўку савецкага жыцця ў Трэцькоўскай галерэі, сустраўся ў Доме актара з драматургамі і крытыкамі сталіны, пры-сутнічаў на дыскусіі, прысвечанай творчасці В. Маякоўскага.

На працягу некалькіх дзён вядомы фран-цузскі пісьменнік гасціў у Ленінградзе, дзе глядзеў балет «Рамеа і Джульета», оперу «Маладая гвардыя». Ражэ Вайня прысут-нічаў на адным са спектакляў па п'есе «Палкоўнік Фостэр прызнае сябе вінава-тым» у Тэатры камедыі. Глядачы і тэат-ральны калектыв пелла сустралі пісьме-ніка.

Расказваючы пра свае ўражанні ад пра-бывання ў СССР, Ражэ Вайня заўваў: «У Савецкім Саюзе я ўпершыню, але ў мя-не такое адчуванне, што я прыехаў у краі-ну, якая мне даўно знаёма і бліжэй. Гэ-тым я абязваў савецкай літаратуры, са-вецкім пісьменнікам, у кнігах якіх знахо-дзіў, як цяпер асабліва ясна бачу, вернае і

праўдзівае адлюстраванне жыцця краі-ны. Я савецкі лад жыцця бачу такім, якім ён і павінен быць — па вучы-ню Комуністычнай партыі, па добра-му вядомым сталінскім працам».

Ражэ Вайня наведаў у Маскве тэатр імя Ленінскага комсамола, на сцене

якога ідзе яго п'еса «Палкоўнік Фостэр прызнае сябе вінаватым».

На адмку: пісьменнік Ражэ Вайня гукарыць з артыстамі тэатра.

Фота В. Кашава. (Фотахроніка ТАСС.)

На спейшае пытанне

У артыкуле «Данамачы драматычным калектывам» (газета «Літаратура і мастацтва» ад 17 студзеня 1953 г.) заслужаны артыст БССР В. Ямпольскі ўнімае вельмі важнае і даўно насупейшае пытанне аб аб-яз